

DURYS

KULTŪROS IR MENO ŽURNALAS / 2025 LAPKRITIS / Nr. 11 (143)

19-ojo menų festivalio „Platforma“ atidarymas. Cirko spektaklis „Heka“, trupė „Gandini Juggling“ (Jungtinė Karalystė), režisieriai Seonas Gandinis, Kati Ylä-Hökkala. Donato Bielkausko / „Platformos“ archyvo nuotr.

Klaipėda

DURYS

Mėnesinis kultūros ir meno žurnalas

2025 lapkritis / Nr. 11 (143)
www.durys.diena.lt

REDAKTORĖ
Rita Bočiulytė
r.bociulyte@kl.lt

**LITERATŪRINĖS DALIES
SUDARYTOJAS**
Gintaras Grajauskas
grajauskas@gmail.com

**DIZAINERĖ-MAKETUOTOJA
TECHNINĖ REDAKTORĖ**
Alma Pušinskaitė

KALBOS REDAKTORĖ
Jurga Dambrauskaitė

ADRESAS Naujojo Sodo g. 1A,
„K centras“, 92118 Klaipėda

REKLAMOS SKYRIUS
Tel.: (0 46) 397 715, (0 46) 397 711

PLATINIMO TARNYBA
Tel. (0 46) 397 713

LEIDĖJAS
© 2025 UAB „Ilada“

SPAUSDINO
UAB „Spaudos kontūrai“
TIRAŽAS 7 500

Platinamas su laikraščiu „Klaipėda“
kartą per mėnesį, taip pat „Duris“ galima įsigyti
„Klaipėdos“ laikraščio redakcijoje Klaipėdoje arba
užsiprenumeruoti atskirai Lietuvos pašte

ISSN 2351-5848

Rankraščiai nerecenzuojami
ir negrąžinami

VIRŠĖLYJE
1 psl. – Mindaugo Petručio kaligrafijos kūrinys. 2025.
4 psl. – „Doooooris“ grupės parodos levos Simonaitytės
bibliotekoje fragmentas. Pauliaus Sadausko nuotr.

ŽURNALĄ REMIA

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

Žurnalo „DURYS“ veiklą iš dalies finansuoja Medijų
rėmimo fondas. Finansavimo suma – 32 861 Eur.
Spaudos projektui „Profesionalaus meno atodangos
žurnale „Durys“ 2025 m.“ MRF skyrė 48 000 Eur
finansinę paramą

DIENA
MEDIA N · E · W · S **Klaipėda**

TURINYS

ERDVĖS

Evelina ZENKUTĖ. Menų festivalis „Plarforma“ – nemeluojantis liminalus uostas 4

MUZIKA

Danguolė VILDAITĖ. Kelios mintys apie „Permainų muziką“ 12

ŠOKIS

Helmutas ŠABASEVIČIUS. Baleto jubiliejus prie jūros 20

TEATRAS

Žaneta SKERSYTĖ. Grimo dailininkė A. Braždienė: su teatru – lyg su mylimu žmogumi 26

Gitana GUGEVIČIŪTĖ. Draugystė yra... katinas 38

Nijolė KLIUKAITĖ-KEPENIENĖ. Sklaidant liaudies teatro režisieriaus A. Milinio dienoraštį 42

KINAS

Andrius RAMANAUSKAS. Amžinieji monstrai: kodėl negalime jų paleisti 46

PARODŲ SALĖSE

Sondra SIMANA. „Doooooris“ berniukai, krepšinį su „Prarastąja karta“ žaidę kvadratiniais
kamuoliais, vėl įmetė tritaškį 48

Agoita BRIČKUTĖ. Etnokosmologija: dangaus kūnai baltų simboliuose 56

GINTARO LAŠAI

Jurgita JASPONYTĖ. Eilėraščiai 59

Sigitas BENETIS. Namas prie jūros. Ištrauka iš spaudai rengiamo romano 60

Menų festivalis „Platf” nemeluojantis limi

Klaipėdoje, mieste tarp sausumos ir vandens, tarp industrinio peizažo ir gamtos, tarp dinamikos ir stagnacijos, tarp horizonto linijos, gatvių vertikalių ir uždarų vidinių trajektorijų, kasmet išnyra liminalus meno uostas – festivalis „Platf”. Tarsi potvynis išsiliejęs ir į kelis Vakarų Lietuvos miestus, rugsėjo 4 – spalio 28 d. jis nė sykiu (šių dienų politiniame kontekste tai jau be-galybė) nesumelavo. Nesumelavo, nes kalbėjo kūnais, garsais, šviesomis, faktūromis. Ne žodžiais.

Evelina ZENKUTĖ

Paguodos vektorius

Į naujas scenos meno formas, tarpdiscipli-niškumą, ribų trynimą orientuotas festiva-lis, dargi išsibarstęs tiek kalendoriuje, tiek geografiškai (renginiai vyko ne tik keturiose

uostamiesčio erdvėse, bet ir Šilutėje, Prieku-lėje, Kretingoje), šiam eizėjančiam, trupan-čiam, vis chaotiškesnes formas įgaunančiam pasauliui suteikė stabilumo. Paradoksaliai išpūdinga. Ypač reziumuojant suvokus, kad įvairiausių nesvarumo būsenų – žongliravi-mo, balansavimo, kritimo, sukimosi, kabė-jimo – skirtingose scenose būta daugiau nei tvirto stovėjimo ant žemės.

Sykiu ši „Platf” pripildė ramybės, paguodė: rankos moste dar galime pama-

Festivalio akimirkos.

„Platforma“ – naujas uostas

tyti skausmingą šalies ar asmeninę istoriją, garse atpažinti savo miestą ar autoritetus, medžiagos skiautėje pajusti nerimą dėl dabarties ar ateities, šviesose ir šešėliuose išvelgti potėpius, naratyvą, ritmą.

Viskas yra gerai, mes matome, girdime, jaučiame, suprantame. Ir visi kartu, kolektyviškai, ir po vieną. Ir sveiku, žvitriu protu, ir neretai sergančiomis, pavargusiomis sielomis. Ir būdami labai budrūs, kritiškai, ir nusikalę, įtampų lydomi. Tikintys ir baisiai viskuo nusivylę.

Nesvarbu forma – šokis, performansas, cirkas, magija ar garsas, neturi reikšmės kūrėjų tautybė – lietuviai jie, ukrainiečiai, latviai, britai, slovakai, o gal belgai, viskas visada turi potencialą virsti dar viena fiziškai sieliška patirtimi. Belieka išleisti.

Nuoširdžiai ir be didesnių pozų.

Paprastumo aura

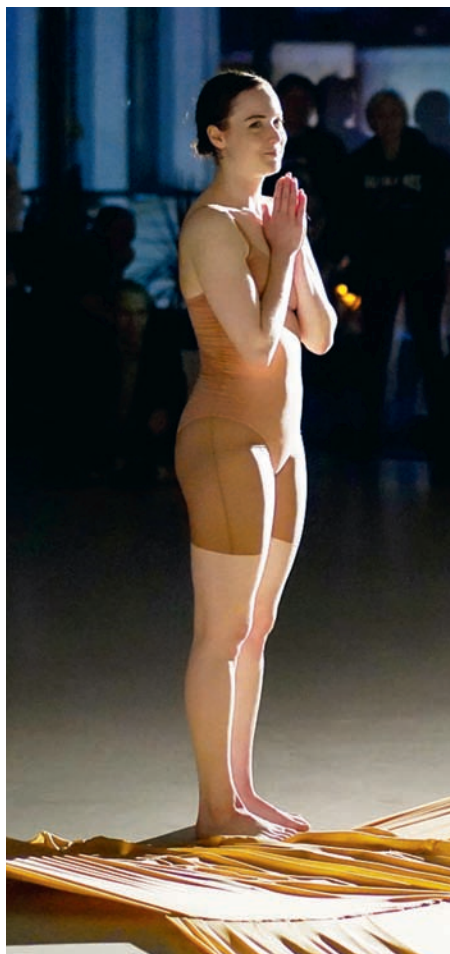
Būtent taip savo žiūrovus pasitiko 19-oji „Platforma“, kurios laisvą atmosferą, ko gero, galima įvardyti atskiru visos kasmet pasiūlomos daugiabriaunės programos segmentu. Kartais gal net svarbesniu nei patys pasirodymai, kurie, skirtingai nei visada išliekanti liberali, įsitempti neverčianti, neįpareigojanti aura, kasmet keičiasi, rezonuoja tai daugiau, tai mažiau, atmintyje palieka ryškų ar blankesnę įspaudą.

Gal kad tas energetinis laukas taip švyti, kūrybinė festivalio komanda mato ne bilietą, kvietimą, svarbią, svarbesnę ar svarbiausią personą, o žmogų. Lygų žiūrovą. Nesvarbu – pirmoje ar paskutinėje eilėje jis sėdi.

Gerai jausmas apima supratęs: nereikia prievaiždo, numeriu pažymėtos kėdės, kad draugiškai tilptume vienoje ar kitoje erdvėje, nebūtini gąsdinimai skambučiais apie netrukus prasidėsiantį spektaklį, neprivalai įsipareigoti atrodyti ir pasirodyti. ▶

Cirko spektaklis „Heka“, trupė „Gandini Juggling“ (Jungtinė Karalystė), režisieriai Seanas Gandinis, Kati Ylä-Hokkala.
Donato Bielkausko / „Platformos“ archyvo nuotr.

◀ Idiliškas vaizdelis. „Plartformas“ siela Goda Giedraitytė pasitinka kiekvieną svečią; klega moksleivių ar studentų grupės; niekam neįdomus tavo bilietas – sąžinė labiau; kles-teli į kažkurią kėdę, nes pati ją pasirinkai; žiūrėk, G. Giedraitytė įsitaiso ant žemės ar fotoaparatu įamžina pasirodymo akimirkas; vaikai išauklėti – nustoja triukšmauti, o tada ima smalsiai stebėti vyksmą scenoje; nesi-velka ir jokie prabangūs -izmų – snobizmų, elitizmų – šleifai.

Magija visai tai? Tikrai taip. Sveikų protų, atvirų širdžių, sąmoningumo miklumas. Nieko daugiau. Technika, kurią privalome lavinti.

Reabilitacijos tąsa

Treniruoti turime, o „Plartforma“ prie to puikiai prisideda, ir kitokius, pavyzdžiui, tikėjimo, stebuklų pamatymo, tyrumo, nuoširdžios nuostabos, vaikiško būvio raumenis. Galiausiai jiems sustiprėjus – griauti, laužyti visokio tankio ar tvirtumo stereotipų, cinizmo apraiškų, abejingumo konstrukcijas.

Štai dar vienas paradoksas. Magijos menui atstovaujantis pirmas šių metų fes-

tivalio spektaklis – britų „Heka“ – ir cirką reprezentuojantis paskutinis „Plartformas“ pasirodymas – belgų „Šlovingi kūnai“ – tarsi įrėmino per kelis mėnesius nusitęsusių programą, sykiu aiškiai struktūrą kuriančią karkasu plėtė, o gal veikia trynė, žiūrovų savivokos ribas.

Deja, veikiausiai iki šiol cirkas, magija daugeliui dar asocijuojasi su infantilumu, pigiai blizgiu šou. Net žvelgiant kalbiškai, šių žodžių konotacijos mūsų galvose sukelia mintis su minuso ženklu: pirmu atveju – kažką apie farsą, antru – apie apgavystę. Jau daug metų „Plartforma“ šiuos mitus kantriai bando paneigti – cirkas su magija scenos menų hierarchijoje nėra antrarūšiai, priešingai, pasižymi visais geram sceniniam pasirodymui būdingais atributais: įtraukian-čia dramaturgine linija, aktorių įtaigumu, muzika, scenografija, kostiumais.

Tad, taip, trupės „Gandini Juggling“ Klai-pėdos kultūros fabrike parodytas spektaklis „Heka“ buvo spektaklis. Visomis didžiosio-mis raidėmis. SPEKTAKLIS, demonstravęs meistriską rankų miklumą, žongliravimo preciziką, neįtikėtiną ritmiką, lyg šveica-riškas laikrodinis tarpusavyje susižaidusius aktorių kūnus, bet dar labiau – filosofinis, kartais humoristinis ar ironiškas pasakojimas apie percepciją, iliuzijos genezę, galų

Šokio performansas „Spąstai“ (Ukraina), režisierė ir atlikėja Rita Lira.

Vytauto Labučio ir Donato Bielkausko koncertas (Lietuva).

gale žiūrovų vietą šiame subtiliame „viskas yra ne taip, kaip atrodo“ akte.

Magija, tik paradoksaliai gerokai sunkiau protu suvokiama nei „Hekoje“, o veikiausiai tiesiog stebuklu, buvo baigta ir visa „Plartforma“. Nes belgų trupės „Cie Circumstances“ Žvejų kultūros rūmuose parodytas cirko spektaklis „Šlovingi kūnai“ tokiu išties tapo. Kaip kitaip, kai šeši 57–69 metų buvę klasikinio cirko akrobatai ištrynė savo amžių, fizinio kūno galimybių ribas, ištrynė patys save kaip pagyvenusius, mažiau jaudinančius, mažiau įdomius, ne tokius reikalingus žmones.

Emocinė spektaklio jėga taraniška, pramušanti visas abejingumo sienas: žiūrovai stebėjo ne triukus, ne fizinę įtampą kuriančius judesius, o pačią žmogiškumo esmę – trapumą, drąsą, pasitikėjimą vienas kitu, orumą, viltį. Laikais, kai visuomenę užvaldžiusi jaunystės, kūno kulto, perfekcionizmo obsesija, tai daug. Gal net viskas.

Pėdsakai ir spąstai

Vilties „Plartforma“ įpučia ir jau ne vienerius metus į festivalio programą įtraukdama ukrainiečių pasirodymus. Norisi tikėti: kol karą išgyvenantys žmonės kuria, tol gyva jų šalis.

Stebint Ritos Liros performansą „Spąstai“ (beje, dėl liūtės iš Klaipėdos kultūros fabriko aikštelės perkeltą į vidų, todėl kiek praradusį savo mastą) ir Tetianos Znamevroskos režisuotą bei jos pačios su Kateryna Pogorielova atliktą šokio spektaklį „Pėdsakai“, nepaleido mintis: kūniškieji, bežodžiai šiuolaikinių Ukrainos kūrėjų darbai ►

Šokio spektaklis „Pėdsakai“ (Ukraina), choreografė Tetiana Znamevroska, šokėjos Kateryna Pogorielova, T. Znamevroska.

Šokio spektaklis „Vienudu“, trupė „Low Air“ (Lietuva), idėjos autorė, choreografė Airida Gudaitė, atlikėjai ir choreografai Laurynas Žakevičius, Rokas Šaltenis.

Fortepijono ir sintezatorių duetas „Dear, dear“: Agnė Matulevičiūtė ir Marta Finkelštein (Lietuva).

◀ neretai įtaigesni nei dramos spektakliai ar literatūros pasakojimai – jie ištransliuoja tai, kas kalbant gerklėje užstringa. Taip ukrainiečių šokyje, performanse kūnas išsiritą iš metaforos kokono ir transformuojasi į gyvą dokumentą, talpinantį faktus, statistiką, tautos liudijimus, archetipus, iš kartos į kartą krauju perduodamą skausmą, tragizmą. Tai stipriau už bet kokią verbaliką ar realybės mizežę.

Nelengva sekti T. Znamerovskos ir K. Pogorielovos ekspresyviai iššoktais pėdsakais, bet eiti turi. Padus duria ant scenos išbarstyti grūdai, slysteli ant išlieto vandens, kliūvi už numanomų šaknų, kurios mus jungia su ankstesnėmis kartomis, jų sielų šauksmu. Kolektyvinė sąmonė šokyje įgauna kūną – tikrą, traumuoatą, vis dar ieškančią įmanomybės išsivaduoti iš istorinių šešėlių. O šis naujai užgimęs fizinis pavidas jautriu antropologiniu žvilgsniu skrodžia visus įmanomus – žiurovų taip pat – paviršius.

Bent iš pirmo žvilgsnio, bet tik iš pirmo, išskirtinai į formą, tekstūrą, vizualumą susitelkęs R. Liros performansas. Įsisukusi į audėklą, nuo kurio nutįsusios juostos apraizgo Kultūros fabriko fojė, ji primena fantastinių filmų personažą. Rodos, estetiška, ir tiek.

Vis dėlto su kiekvienu išsivaduoti bandančiu šokėjos judesiu paviršinis vizualumas sklaidosi – konvulsiskai besirangantis

karo, baimės, netekčių suvaržytas kūnas palenda ir po stebinčiųjų oda. Panašu, nūdienu, kai Rusijos čiuptuvais apraizgytą ir ištrūkti mėginančią Ukrainą tik bejėgiškai stebime, skausmingai persikėlė ir į Kultūros fabriko fojė.

Magija visai tai? Tikrai taip. Sveikų protų, atvirų širdžių, sąmoningumo miklumai. Nieko daugiau. Technika, kurią privalome lavinti.

Buvimo įstrigus, įsipainiojus leitmotyvą tęsė slovakų grupės „threeiscompany“ ir Jaro Viňarský darbas „IHOPEIWILL“. Kultūros fabriko salėje atlikėja Soňa Ferienčíková, išsivyniodama iš aplink save susukto audinio, išraizgė daugiau nei voratinklį; išraizgė nūdienu – nerimo, pasimetimo, įstrigimo jausmo kupiną pasaulį. Bet ar tik? Landžiodama tame tinkle, krisdama, guldamasi ant tarsi stygos įtemptų medžiagos juostų, atlikėja išaudė prieštarinę, paradoksalią prasmę giją: vienu metu mes save ir įkaliname, ir sukūrėme atramas, leidžiančias išgyventi. ▶

Šokio performansas „IHOPEIWILL“, kūrėjai „threeiscompany“ ir Jaro Viňarský (Slovakija), atlikėja Soňa Ferienčíková.

Cirko ir šokio spektaklis „Laiškų siluetai“ (Latvija), režisierius Artūras Nigalis, atlikėjai A. Nigalis ir Mārīte Supe.

◀ Stebėdami performansą, akimirksniai patys tampame šios sistemos dalimi – norėdami to ar ne, vejame sau tinklą, kuriame galbūt įstrigsime, o gal rasime kelią į išsilaisvinimą. Tik kas, jei išsigelbėti iš voratinklio reiškia ne iš jo išsivaduoti, bet jį pažinti?

Garsų odisėja

Devynioliktus metus skaičiuojanti „Plartforma“ nuo pat pirmo kvėptelėjimo pasižymėjo vizionierišku, kolumbišku požiūriu į kultūrinės uostamiesčio erdves. Ypač – į

pagal paskirtį jau nebenaudojamas pramonines ar urbanistines teritorijas. Atrodytų, festivalis jau viską atrado ir visur pabuvojo. Vis dėlto net ir po tiek metų dar galima patirti pirmų kartų ar pakviesti į kultūros nepalietas teritorijas.

Šiuosyk pačios įdomiausios, estetiškai patraukliausios vietos – Lietuvos muzikos ir teatro akademijos (LMTA) Klaipėdos fakulteto Koncertų salė, kurioje, kad ir kaip būtų keista, joks „Plartformos“ renginys dar nebuvo įvykęs, bei duris pirmą kartą atvėrusi „Klaipėdos energijos“ patalpa – tapo festivalio garso projektų buveinėmis – kosminio grožio ar kosminio keistumo vienadieniais namais, kuriuose muzika skraidino į kitas dimensijas.

„Klaipėdos energijos“ salėje (taip įsivaizduočiau vamzdžių, mygtukų ir keistų įrenginių prikištą seną erdvėlavį) eksperimentinio skambesio atstovai Vytautas Labutis ir Donatas Bielkauskas tarsi fonetiniai archeologai atidengė urbanistinio uostamiesčio sluoksnius, užkoduotą miesto istoriją, industrinius ir kasdienybės audinius. Akustiniais gyvai skambėjusiais ar savadarbiais instrumentais, miesto – turgaus garsų, kariljono, uosto triukšmo, viešųjų erdvių šurmulio, kirų spygsmo – įrašais menininkų duetas kūrė iš miesto gimstantį ir jam grįžtantį muzikinį pasakojimą. Galbūt net urbanistinę legendą, kurios iliustracijomis tapo besikeičiančios „Klaipėdos energijos“ salę išmarginusios šokančios šviesos.

Visai kitą – nors ne mažiau magišką – patirtį kūrė Agnė Matulevičiūtė ir Marta Finkelštein LMTA Klaipėdos fakulteto Koncertų salėje, bene gražiausioje koncertinėje erdvėje uostamiestyje.

Minimalistiniame, intymiaame, o drauge teatrališkame, stilingame merginų pasirodyme muzika bylojo muziką – tapo subtilia duokle tiems, kurie formavo šiuolaikinę jos kultūrą: nuo Johno Cage'o iki Hanios Rani, nuo Ryuichi Sakamoto iki Angelo Badalamenti. Garsinis, žvilgsnių, šypsenų pingpongas, galiausiai ir realus menininkų svaidymasis kamuoliuku sukūrė dualią hipnotizavusią terpę – kažką tarp klasikos ir šiuolaikybės, tarp kone sakralios erdvės ir naktinio klubo, tarp gyvybės ir sintetikos, tarp paslapties ir pažinimo.

„Mi amore“, – lygiai du žodžiai nuskambėjo iš A. Matulevičiūtės lūpų tą vakarą. Trys jau būtų buvę per daug.

Universalūs suvokimai

Laimė, nė vieno žodžio neprireikė finišo link „Plartformą“ vedusiems Žvejų kultūros rūmuose parodytiems šokio spektakliams: lietuvių trupės „Low Air“ „Vienudu“ ir latvių choreografo Artūro Nīgalio „Laiškų siluetams“.

Į pasirodymams skirtą aikštelę ir žiūrovų zoną transformuota scenos erdvė kelioms valandoms virto ratu besisukančia kūnų – žemiškųjų kūnų – sistema, kurios dalimi, veikiami intymios judesio traukos, keistos fizinės gravitacijos, tapo ir žiūrovai.

Du šokėjų duetai – Lauryno Žakevičiaus ir Roko Šaltenio, Artūro Nīgalio ir Mārīte Supe, – skirtingai nei fizinėmis gijomis apraizgiusiuose „IHOPEIWILL“ ar „Spąstuose“, pynė ir narpliojo šįsyk jau nematomus ryšio su savimi ar šalia esančiais tinklus. O jie tankiai apipynę kiekvieno iš mūsų vidinį ir išorinį pasaulius. U-ni-ver-sa-liai.

Neprivalai būti vyrų ar šokėju, kad breiko, lietuvių liaudies šokių motyvais paremtas „Vienudu“ paskatintų atsigręžti į save ir užduoti cikliškai besisukančiame gyvenimo verpete kaskart vis iš naujo išskylančius klausimus: kas aš, kur mano vieta šiame gyvenime, draugas sau esu ar priešas, augu, keičiuosi aš, o gal išlieku toks pat? Sykiu nebūtina neturėti tėvo „Laiškų siluetuose“ virvės sukumusi, ekspresiška kūnų melancholija išrašomam vienišumo jausmui suprasti.

Du vienas po kito parodyti spektakliai tarsi to paties proceso etapai darniai susišaukė ir, norisi tikėti, auditorijos buvo įsileisti.

Rodos, kartosiuosi: mes viską puikiai girdime, matome, jaučiame, suprantame. Veikiausiai tai ir yra „Plartformos“ (gal net meno apskritai) stebuklas. Kad ir kokios įmantrios, naujos, keistos kūrybos formos sumirga prieš akis, jos visada taido tą pačią žmogišką formulę, leidžiančią pasijusti tartum sėdėtum ant tyliai snūduriuojančio uosto borto ir, vos išgirdęs artėjančius žingsnius, suvoktum: taip, čia viskas apie mus. Apie tai, kas neištariama, bet neišvengiamai pažįstama.

MRF
MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Festivalio uždarymas. Cirko spektaklis „Šlovingi kūnai“, trupė „Cie Circumstances“ (Belgija), idėja, choreografija Pieta Van Dycke'o, atlikėjai Winfriedas Deulingas, Astrid Schöne, Def Rijken, Thorstenas Bohle, Paulas Griffioenas ir Johannesas Fischeris.

Donato Bielkausko / „Plartformos“ archyvo nuotr.

Kelios mintys apie „Permainų muziką“

„Permainų muzikos“ festivalis, kasmet vykstantis Klaipėdoje rugsėjo ir spalio sandūroje, šiemet jau nuskambėjo. Gal ir ne toks efektingas, pretenzingas, kaip praėjusiais metais, bet vis dar siekiantis užčiuopti savo meto pulsą, neprarasti originalumo. Tad kas gi naujo ir įdomesnio buvo pateikta septyniose jo programose, kuo uostamiesčio melomanus buvo siekiama patraukti ar nustebinti? Gal tikrai išskirtinis ir svarbiausias festivalio bruožas – bendrystės ieškojimas, siekimas vienyti, atrasti naują kokybę sujungiant šiuolaikinę muziką ir ankstesnių epochų, Rytų ir Vakarų tradicines muzikos kultūras, skirtingas kartas, o kartais, atrodo, ir visai neįmanomus dalykus. Štai Prancūzijos Bretanėje mėgstami dūdmaišiai ir bombardos, populiarios renesanse, festivalyje suskambo minimalistine gaida, nacionalinis kinų instrumentas gužengas ir mobiliųjų telefonų garsai panaudoti šiuolaikiniuose akademinuose opusuose. ►

Koncertas „Dėmesio! Mobiliųjų telefonų orkestras“.

Festivalio „Permainų muzika“ atidarymo koncertas „Lietuva–Estija“. Johanas Randvere (fortepijonas, Estija).

Rokas Valuntonis (fortepijonas, Lietuva).

KKS archyvo nuotr.

Danguolė VILIDAITĖ

Estijos tema, kiti akcentai

◀ Nemažai dėmesio šiemet festivalyje teko Estijos muzikai (pirmasis ir finalinis renginio koncertai). Publika išgirdo žymiausiose koncertų salėse koncertuojantį „Glasperlenspiel Sinfonietta“ (meno vadovas Andresas Mustonenas), tarptautinius laurus skinantį jauną smuikininką Hansą Christianą Aaviką ir pianistą Johaną Randvere, bent dešimt skirtingų autorių, pradedant Mikalojaus Konstantino Čiurlio amžininkais. Tik gaila, kad Arvo Pärtas, žymiausias iš jų, šiemet švenčiantis 90-ąsias gimimo metines, galėjęs tapti tikru festivalio akcentu, gana simboliškai paminėtas tik viena, gal septynias minutes trunkančia kompozicija „Orient & Occident“ styginių orkestrui – gimusia iš žodžių, gal maldos gelmių, sujungiant vakarietiškus sąskambius

Koncertas „Neatrasta Klaipėda“.

faktūras su rytietiškais melodijų posūkiiais. Įdomus faktas – kūrinio premjerą Berlyno festivalyje, vadovaujant Sauliui Sondeckiui, atliko Lietuvos kamerinis orkestras.

Jeigu toliau kalbėtume apie minimalizmą, kurio atstovu laikomas ir A. Pärtas, festivalyje šis stilius geriausiai buvo reprezentuotas koncerte „8 dūdmaišių garsai Philipui Glassui“, skirtame, kaip suprantame iš pavadinimo, jo pradininko ir vieno iš įtakingiausių šių dienų kompozitorių opusams.

Koncerte atlikti keturi Ph. Glasso kūriniai paprastiems klausytojams, beveik užburtiems mažai kintančių ritminių ir melodinių figūrų nuolatinio pasikartojimo, motoriško ir bejausmio jų judėjimo, gali pasirodyti panašūs, nors kiekviename iš jų keliami skirtingi uždaviniai. „Two pages“, pavyzdžiui, tiria vadinamojo papildomo proceso (frazių trumpinimo ir ilginimo, tarsi gyvų ląstelių) principą, kurį kompozitorius sugalvojo išgirdęs vieno iš žymiausių klasikinės indų ragos atlikėjų, sitaro virtuozo Ravi Shankaro grojimą. „Music in Contrary Motion“ gal ir skamba kaip paprastas etiudas, pratimas technikai lavinti, bet iš tikrųjų ►

Koncertas „Azijos muzika“.

◀ tai tikras galvosūkis mūsų smegenims, pašamonei, nes vienu metu skamba tema ir jos tikslus veidrodinis atspindys. „Music in Fifth“ klasikinės harmonijos taisyklių apologetus turėtų erzinti nuolatiniu paralelinių kvintų judėjimu – kompozitoriaus replika jo mokytojai Nadia Boulanger ir studijoms Paryžiaus konservatorijoje.

Dėmesį traukė festivalio kontekste panaudota neįprasta erdvė (HOFAS), akustiniai efektai, minimali scenografija ir šviesos efektai (Yvesas Godinas, Fabrice'as Le Furas). Bet labiausiai stebino neįprasta atlikėjų sudėtis – ne elektriniai vargonai, taip kompozitoriaus mėgstami, ar fortepijonas, o dūdmaišiai ir bombardos (dūdmaišių ansamblis iš Prancūzijos „8 sonneurs pour Phillip Glass“, meno vadovas – Erwanas Keravecas). Aštrus, specifinis šių instrumentų garsas, ypač bombardų, suteikė muzikai daugiau vidinės energijos, intensyvesnį charakterį, nors groti tokius kūrinius, atlikti juos preciziškai tiksliai grynai dėl šių instrumentų specifinių savybių buvo, manyčiau, tikrai daug sudėtingiau.

Koncertas „8 dūdmaišių garsai Philipui Grassui“.

Koncertas „Lietuva“.

Lietuviška gaida, premjeros

Kitas svarbus „Permainų muzikos“ akcentas – ypatingas dėmesys Lietuvos ir, ypač svarbu festivalyje šiemet, su Klaipėdos miestu susijusių kūrėjų darbams, žinomiems ar mažiau girdėtiems autoriams. Koncerte „Neatrasta Klaipėda“ dalyvauti negalėjau, bet labai tikiuosi, kad jis maloniai nustebino ne vieną klausytoją. Svarumo festivaliui suteikė jo metu įvykusios Mato Drukteinio „Ataidų“ ir Lino Rupšlaukio „Budėjimų“ (Klaipėdos Brass kvintetas ir choras „Aukuras“) premjeros, bei kitame, edukacijai skirtame renginyje atlikta pasaulinė švedų kompozitoriaus Anderso Lindo opuso „Episodes for Strings and Oscillators“ (Klaipėdos kamerinis orkestras) premjera.

Terminas „monochrominis“ dažniausiai naudojamas kalbant apie vizualinius menus,

apibūdinant kūrinius ar technikas, kai spalvų paletė ribota, grindžiamus vienos spalvos įvairių atspalvių panaudojimu. Panašiu principu sudarytas albumas „Monochrome“, festivalio metu pristatytas koncerte „Lietuva“. Jo atlikėjai: naujosios vokalinės muzikos ansamblis „Melos“ (meno vadovė Gabrielė Jasiūnė), violončelininkų kvintetas „Cello Club“ (Povilas Jacunskas, Domas Jakštas, Arnas Kmieliauskas, Evaldas Petkus ir Rokas Vaitkevičius), dirigentas – Karolis Variakojis. Intrigavo ne tik panaši ir kartu skirtinga keturių kompozicijų atmosfera, paslėptos mintys, bet ir muzikantų sudėtis – vokalas ir violončelės, kurios savo garso spalva ir diapazonu, kantilena, kaip dažnai sakoma, artimiausios balsui. Atrastas unikalus skambėjimas padarė įspūdį.

Egidijos Medekšaitės „Amithāba“ – tai indų kultūros įkvėpta, iš garsų klasterių išauganti meditacija. Sonoristinis ir taupiai

išraiškos priemones naudojantis Mykolo Natalevičiaus „Cold“ – greičiau vidinis mūsų šaltis, desperatiškas sielos šauksmas nei branduolinio sprogdimo pasekmė. Lėtoje

Svarbus „Permainų muzikos“ akcentas – ypatingas dėmesys Lietuvos ir su Klaipėdos miestu susijusių kūrėjų darbams.

ir gana ramioje šio kūrinio tėkmėje daug paslėptos dramos, intensyvumo. Būtis, aš ir kiti, aš ir pasaulis – tai temos, kurių apmąstomos, paliečiamos Žibuoklės Martinaitytės kompozicijoje „Densité de présence“ ir Alberto Navicko „Out of the Rolling Ocean the Crowd“. ►

2025-ųjų „Permainų muzikos“ uždarymo koncertas.

◀ Apmąstomos per temų imitavimą, susipynimą daugiabalsėje faktūroje, mikrotoninius pasikeitimus, žaidžiant sąskambių, garso faktūrų skaidrumu ir sodrumu.

A. Navicko kūrinyje ypač gerai derėjo skirtingo plano partijos, papildant viena kitos mintį, perkeliant iš instrumentinės į vokalinių sritį specifinius štrichus bei technikas, atrandant panašų skambėjimą.

Net du kartus festivalyje teko išgirsti, jeigu taip galima išsireikšti kalbant apie šį kūrinį, legendinį Johno Cage'o „4'33“ – puspenktos minutės tylos. Sumanymas, kurį kompozitorius laikė reikšmingiausiu pasiekimu savo kūryboje, gal ir galėjo nustebinti publiką praėjusio amžiaus viduryje, tuomet, kai jis buvo pirmą kartą pristatytas, dabar gi nuskambėjo tarsi nedidelė avangardo replika, priminimas, kad tikra tyła mūsų gyvenime neįmanoma. „Glasperlenspiel Sinfonietta“ laikėsi labiau tradicinės pateikimo versijos, o „Cello club“ ir „Melos“ per šį opusą žodiniu manifestu išreiškė savo poziciją, dabartinės situacijos kultūroje įvertinimą.

Tolimieji Rytai – tolimi?

Koncertas „Azijos muzika“ Klaipėdos publikai pristatė kompozicijas, kuriose glaudžiai susijungia vakarietiškos šiuolaikinės muzikos principai su tradicine Tolimųjų Rytų kraštų kultūra. Japonų Tōru Takemitsu kūryba ne vienam, manyčiau, jau girdėta, koncerte atliktas jo „Requiem“, o nežinomi Kinijos autorių vardai tikrai žadino nemažą smalsumo jausmą.

Klaipėdos kamerinis orkestras (meno vadovas Mindaugas Bačkus) interpretavo nuotaikingą Wu Fei „If I Was Batman Queen“ programinę miniatiūrą, skirtą gužengui (solo Wu Fei) ir orkestrui, kompozitorės Chen Yi „Shuo“ styginių orkestrui, garsais pasakojančią galbūt tik apie pirmąją pavasario dieną, paslaptinę gamtos atbudimą ir gyvenimo džiaugsmą.

Tan Dun – vienas iš ryškiausių ir titulučiausių šiuolaikinės Azijos muzikos atstovų (jo muzika kino filmams įvertinta „Oskaru“ ir „Grammy“).

Kompozitorius drąsiai eksperimentuoja, mėgsta naudoti netipiškas grojimo technikas, jo kompozicijose orkestrantai dainuoja, kalba, šaukia kartais beprasmius, nieko nereiškiančius žodžius. Kuriama ypatinga nuotaika, garsų chaoso arba muzikos kaip ritualo, kaip bendrystės tarp atlikėjų ir publikos, tarp pačių atlikėjų atmosfera – štai toks jo tikslas ir kartu studijų objektas. Visa tai festivalio publika pamatė ir išgirdo Koncerte gužengui ir styginių orkestrui. Sudėtingas ir labai vaizdingas kūrinys, toks nuotaikų ir kontrastų kaleidoskopas, pradedant futuristine pradžia, artima Aleksandro Mosolovo „Plieno gamyklai“, triukšmingu „turgaus“ epizodu, baigiant jautriu gužengo solo. Sakyčiau, kad Klaipėdos kamerinis orkestras, vadovaujamas dirigento Leifo Karlssono (Švedija), atliko geriausią įmanomą šio kūrinio versiją, padėjo atskleisti originalų jo charakterį ir energiją.

Įdomus biografijos faktas: Kinijos kultūrinės revoliucijos metais Tan Dun, kaip

KKS archyvo nuotr.

ir prieš tai minėta Chen Yi, buvo išsiųstas priverstiniais fiziniais darbais į kaimą. Rimtoms muzikos studijoms neliko laiko, tad nekeista, kad atsiradus pirmai galimybei abu šie kompozitoriai emigravo į užsienį, JAV.

Bet gražiausi šio vakaro momentai, labiausiai sušildę Klaipėdos publikos širdis, turbūt susiję su gužengo virtuoze, charizmatišką Wu Fei. Muzikė pristatė savo instrumentą, trumpai papasakojo apie skirtingas grojimo manieras, atliko kelias aranžuotas skirtingų Kinijos regionų liaudies dainas.

Nemirštanti klasika ir...

Festivalio koncerte, skirtame simfoninės muzikos opusams, klausytojai išgirdo tarptautinį pripažinimą pelniusio orkestro iš Talino „Glasperlenspiel Sinfonietta“ ir kylančios smuiko žvaigždės

H. C. Aaviko muzikavimą. Dirigentas – Andreasas Kaljuste. Iš penkių koncerte atliktų kompozicijų (skaičiuojant kartu su J. Cage'o „4'33“) turbūt didžiausią įspūdį paliko jau anksčiau paminėtas A. Pārto „Orient & Occident“ bei klasikine šviesa ir optimizmu spinduliuojantis Wolfgango Amadeuso Mozarto Koncertas smuikui ir orkestrui Nr. 5 A-dur („Turkiškasis“). Sakoma, kad geriausius savo šio žanro kūrinius muzikos genijus sukūrė, kai jam buvo 19 metų (nors sukūrimo data antraštėse ne vieną kartą keista), pats grojo premjerose.

Simfoninėje kūryboje W. A. Mozartas nebuvo didelis novatorius, bet kiekvienas jo darbas iki šių dienų stebina savo tobulumu, formos išbaigtumu. Kompozitorius rašė greitai ir lengvai, beveik be juodraščių – dar vienas jo genialumo įrodymas. Atlikėjai papriekaištavus, kad penktojo koncerto smuikui antroji dalis pernelyg „akademiška“, neįdomi, jis be ginčų parašė kitą variantą.

Įsiminė energinga, kupina aistros ir veržlumo pagrindinė koncerto pirmosios dalies tema, rafinuota, subtiliai ir jautriai niuansuota H. C. Aaviko partija, graži jo smuiko kantilena, trečiosios dalies rondo su galantiško stiliaus muzikai būdingais „prieskoniais“ bei groteskiškas „turkiškasis“ epizodas su chromatiniais perėjimais, primenančiais populiariąjį Rondo alla Turca iš sonatos fortepijonui A-dur. Bet jeigu būtų galimybė „Permainų muzikoje“ ką nors keisti, tai vietoje W. A. Mozarto į programą vis dėlto įtrauktiau Georgo Friedricho Händelio operos „Alčina“ koncertinį variantą, nuskambėjusį per festivalį organizuojančios Klaipėdos koncertų salės naujo sezono atidarymą. Baroko muzika su šiuolaikine vizualizacija, sukurta panaudojant dirbtinį intelektą, gal labiau atitiktų šio festivalio koncepciją.

Baleta jubiliejus

Gruodžio 4-ąją Lietuvos baletas švęs 100 metų jubiliejų. Šią reikšmingą sukaktį pirmasis šventiniu tarptautiniu koncertu paminėjo Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras, jauniausias iš visų muzikinių teatrų Lietuvoje, tačiau taip pat susijęs su nenutrūkstama Lietuvos baleta meno tradicija ir jos šakojimusi į įvairius šokio kultūros reiškinius.

Helmutas ŠABASEVIČIUS

Atskleidė trupės tapatybę

Teko matyti vienus pirmųjų Klaipėdos baleta trupės pasirodymų dar senuosiuose, žinomo architekto ir scenografo Algimanto Mikėno suprojektuotuose Klaipėdos kultūros rūmuose, 1987-aisiais virtusiuose Klaipėdos muzikiniu teatru. Brangūs išpūdziai iš praeities ir Klaipėdos valstybinio muzikinio teatro dabartis skiriasi kaip diena ir naktis.

Dviejų dalių koncertas įvyko spalio 30-ąją – jame buvo galima susipažinti ir

su teatro baleta trupės artistais, ir su svečiais iš kitų šalių.

Svarbiausia – dabar kurianti teatro trupė, palaipsniui tampanti Lietuvos kultūros dalmi, nors didžioji dalis jos šokėjų baigę kitas pasaulio baleta ar choreografijos mokyklas ir Klaipėdoje įsikūrę ne taip seniai. Sveikintinos jaunų šokėjų pastangos skirti dėmesio Lietuvos kultūrai, palaipsniui su ja susipažįstant, savo kūrybinę energiją investuojant į kūrinius, tampančius jungiamosiomis Lietuvos ir kitų šalių šokio kultūrų grandimis.

Pavasarij surengtoje choreografinių kūrinių programoje „Hommage à Čiurlionis“ Klaipėdos muzikinio teatro artistai kūrė įkvėpti Mikalojaus Konstantino Čiurlionio paveikslų, o baleta trupės meno vadovas iš Slovėnijos Gajus Žmavcas ▶

Akimirkos iš Lietuvos baleta 100-mečiui dedikuoto tarptautinio baleta gala koncerto Klaipėdos valstybiniame muzikiniame teatre.

prie jūros

Eglės Sabaliauskaitės / KVMT archyvo nuotr.

◀ dar 2024 m. pateikė savo kūrybinę refleksiją apie vieną žinomiausių Prūsijos istorijos asmenybių Herkų Mantą, pastatęs kompozitoriaus Antano Jasenkos parašytą dviejų dalių baletą „Legenda“. Epizodas iš šio baletu buvo įtrauktas į koncerto programą – šoko Anna Chekmarova ir Romanas Budko. Taip pat parodyti kiti G. Žmavco kūriniai: naujausios klaipečių baletu premjeros „Saldžiakartės būties pastraipos“ fragmentas bei kompozicijos „Kontrastas

minorinėje tonacijoje“ (šoko A. Chekmarova, Yanas Malaki, Oleksandra Borodina ir Francesco Polese) ir „Preljudas“ (solistai A. Chekmarova ir Y. Malaki).

Muziką pastariesiems trims kūriniams sukūrė pats choreografas. Ji kartu su neoklasikine estetika pagrįsta choreografija leidžia apčiuopti G. Žmavco kūrybos braižą, kuris reikalauja iš artistų ištvermės ir susiklausymo, visame šiuolaikinės Lietuvos choreografijos kontekste išsiskiria

aiškiomis formomis, išraiškingais pozų siluetais, įdomiomis kombinacijomis, kartu palieka šiokios tokios monotonijos įspūdį.

Dar vienas Klaipečios muzikinio teatro repertuaru kūrinys – ištrauka iš choreografo Douglaso Lee vienaveiksmio spektaklio „Kalista“ (rodomo su „Saldžiakartės būties pastraipomis“) – pristatė ne atskirus šokėjus, bet daugumą visos trupės narių, leido pajusti viso kolektyvo tapatybę,

kuri formuojama iš raiškių judesių, turinį įgaunančių visų pirma dėl išbaigtumo ir tikslumo.

Svečiai iš kitų šalių

Jausminiu požiūriu ypač niansuotas atrodė Amsterdame kuriančios japonų šokėjos Madokos Kariyos šokis: choreografės Lea

Ved sukurtas epizodas „Eik, eik“, kaip ir daugelis kitų choreografinių monologų, perteikė pačios šokėjos būsenas, o Rachel Anaïs Scott „Prisiminimas apie mus“ pagal Claude'o Debussy muziką kūrė įsivaizduojamą dialogą su žmogumi, kurio jau nebėra šalia. Šis jautrus duetas su atmintimi labai tiko skaidriam liūdesiui prieš Vėlines. Šis kūrinys taip pat priminė, kad būtent šokis gali tiksliausiai perteikti artimą dviejų žmonių ryšį, apibendrinti jį iki asociatyvaus,

metaforiško lygmens, muzikos ir judesio jungtimis atskleisti meilę, prisiminimų šviesą ir ilgesį.

Panašias mintis sukėlė ir Berlyno valstybinės operos solistų Ianos Salenko ir Mariano Walterio atliktas choreografo Victorio Ulateso darbas „Sola“ pagal Arvo Pärto muziką, labai jautriai išryškinęs išsiskyrimo, netekties, vienvakc motyvus. Šie talentingi solistai taip pat šoko Arshako Ghalumyano kūrinį „Rytojaus šviesos“, kuriam ►

◀ papildomų prasmų suteikė ukrainiečių kalba Marios Kebuladze atliekamos liaudies dainos „Ой, не плачте, українці“ įrašas. Didelį įspūdį paliko prasminga, emociniu požiūriu subtiliai niuansuota I. Salenko judesių kantilena.

Dviejų žmonių santykių peripetijas savo sukurtuose choreografiniuose epizoduose „Aštrumai ir lygumos“ bei „Tango“ perteikė choreografas Jevgenijus Gribas iš Estijos nacionalinės operos ir Marta Navasardyan – šiuos kūrinis jie atliko kartu, parodydami organišk-

kas choreografines jungtis ir turiningą partnerystę.

Šokėjai italai Martina Pasinotti ir Alessandro Casà iš Palermo „Teatro Massimo“ į Klaipėdą atvežė fragmentą iš choreografo Vincenzo Veneruso pagal Paolo Buonvino muziką sukurto šokio spektaklio „Anna“, kurio premjera įvyko 2023 m. Trumpas epizodas paskatino plačiau pasidomėti šiuo spektakliu, kuriame nagrinėjama smurto prieš moteris tema. Šokėjai taip pat pristatė visiškai kitokios, klasikinio baleto estetikos duetą iš Adolpho Adamo baleto „Kor-

saras“, kuriam tinkamai perteikti reikia nepriekaištingos šokio technikos; atlikimo netolygumus artistai kompensavo temperamentu ir šokio nuotaika.

Dvi poros iš Vilniaus

Sudėtingus klasikinio baleto repertuaro fragmentus į Klaipėdą iš Vilniaus atvežė Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro (LNOBT) šokėjai.

Seniai Lietuvoje matytą „Grand Pas Classique“ pagal Danielio Auberio muziką, kuris atmintyje įstrigęs iš nušifuotai parengto žymių Lietuvos baleto solistų Petro Skirmanto ir Nelli Beredinos koncertinio repertuaro, Klaipėdoje šoko Marija Kastorina ir Arata Yamamoto. Stebint choreografo Viktoro Gzovskio sukurto epizodo atlikimą, gerą įspūdį paliko lengvi, aukšti A. Yamamoto šuoliai, džiugi, šventiška jo šokio nuotaika, M. Kastorinos sukurtas ryškus savimi pasitikinčios balerinos įvaizdis.

Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras solidžiai paminėjo Lietuvos baleto bendruomenės šventę.

Dar viena pora iš Vilniaus – LNOBT baleto trupės pagrindiniai solistai Nora Straukaitė ir Olegas Ligai pasirinko neretai matomą „Pas de deux“ iš Ludwigo Minkaus „Don Kichoto“ ir atliko jį kaip dera tokios kategorijos artistams.

Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras solidžiai paminėjo Lietuvos baleto bendruomenės šventę. Tik galbūt pritrūko proginių akcentų scenoje – įžanginio žodžio ar vaizdinio ženklo, kurie padėtų į koncertą atėjusiems žiūrovams labiau įsidėmėti šią svarbią Lietuvos kultūros sukaktį (nors dedikacija Lietuvos baleto 100-mečiui buvo aiškiai matoma ir koncerto reklaminėje kampanijoje, ir plakatuose bei švieslentėse).

Parengta pagal KVMT žurnalą „Ant bangos“, 2025 m. Nr. 2

MRF
MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Domo Rimelkos nuotr.

Grimo dailininkė A. Braždienė: su teatru – lyg su mylimu žmogumi

„Teatru reikia gyventi – jį matyti, jausti, užuosti... Pykti, nusivilti, neapkęsti, atleisti, džiaugtis, mylėti... Visa spalvų ir jausmų paletė. Kaip gyvenime. Kaip su mylimu žmogumi“, – sakė Klaipėdos valstybinio muzikinio teatro grimu dailininkė Aira Braždienė.

Žaneta SKERSYTĖ

Jos kelionė į teatrą prasidėjo dar vaikystėje: kieme statyti šokio spektakliai, piešimo konkursai, dailiojo čiuožimo pasirodymai – tokie buvo būsimosios grimu meistrės žaidimai. Su kiemo drauge, vėliau tapusia rūbų dizainere, jos rengdavo ir madų pristatymus.

Jaunystė prabėgo šokant legendiniame sportinių šokių kolektyve „Žuvėdra“. Čia Aira mokėsi ne tik šokio meno – ji įgavo ir pirmuosius profesinius įgūdžius, susijusius su sceniniu įvaizdžiu.

Darbas Užimtumo tarnyboje, bendravimas su įvairiais žmonėmis, o vėliau – kūrybinė veikla fotostudijoje, kur kiekvienai fotosesijai reikėjo vis naujos aplinkos, – visa tai tapo puikia praktika ir pasiruošimu teatrui.

Tikra klaipėdietė

– Papasakokite apie savo vaikystę ir kas jus formavo kaip asmenybę?

– Esu tikra klaipėdietė – Klaipėdoje gimiau ir užaugau, dabar gyvenu. Būtent šiame mieste aš ir formavausi kaip asmenybė. Šeima (tėvai, sesuo Edita), įvairių amžiaus tarpsnių draugai, vaikų darželis, vidurinė mokykla, vėliau aukštosios mokyklos, įvairūs būreliai, šokių kolektyvai, darbovietės – visa tai buvo čia, mano gimtajame mieste. Prieš 35 metus Klaipėdoje susipažinau su savo vyru Dainiumi, čia gimė ir mūsų vaikai Gintarė ir Vilius.

Buvo laikas, kai baigusi vidurinę mokyklą norėjau išvykti į kitą miestą, norėjau studijuoti kitur. Gerai mokiausi 19-ojoje vidurinėje mokykloje (dabar – M. Mažvydo gimnazija), visus brandos egzaminus išlaikiau geriausiais įvertinimais ir išvykau mėnesiui į Vilnių ruoštis stojamiesiems egzaminams į lietuvių kalbos studijas Vilniaus universitete. Lietuvių kalba ir literatūra, gramatika, temos,

tekstų analizė ir kt. buvo mano stiprioji pusė. Nors stojamuosius egzaminus išlaikiau puikiai, man pritrūko balų iš papildomo pokalbio, kuris tais metais buvo organizuotas pirmą ir vienintelį kartą. Studentų gretas papildė jaunuoliai iš kolūkių, tarybinių ūkių, tik už tai jie gavo papildomų balų. Aš išsigandau ir nusivyliau savimi, nes ši nesėkmė buvo pirmoji tokia mano gyvenime, ir grįžau namo „skiauterėlę nuleidusi“. Neberizikavau kitais metais bandyti vėl. Dabar, žiūrėdama į tai iš laiko perspektyvos, manau, kad galbūt šios studijos ir nebuvo mano didžiausia svajonė. Gyvenimas pats reguliuoja mūsų klaidas, pasirinkimus, laimėjimus ir praleistas galimybes...

Po šios nesėkmės metus dirbau Klaipėdos 7-ojoje statybos valdyboje. Statėme Miško kvartalą. Tvarkiau važtaraščius. Darbas, jei tai iš viso galima pavadinti darbu, trukdavo iki pietų. Kadangi gyvenau tėvų namuose, turėjau pakankamai laisvo laiko. Ko gero, tie metai baigus vidurinę mokyklą buvo vieni iš įdomiausių mano jaunystėje, nes atsirado nauja patirtis – Medienos medžiagų kombinato diskotekos. „Medienkės“ diskotekų vadas Henrikas Žižys pasiūlė suburti keturių merginų šokių grupę ir dalyvauti diskotekų programose. Tai buvo tikra laimė! Iškart surinkau „jėginių“ merginų komandą. Viena iš jų – Diana – iki šiol yra daugiau nei draugė. Henriko ir jo visos komandos diskotekos tais sovietiniais laikais buvo tikra revoliucija visais aspektais. ►

Su kolegėmis L. Mackevičiūte, L. Čekaityte, R. Balsiene, L. Valiene. Asmeninio archyvo nuotr.

◀ Muzika, idėjos, jų pateikimas buvo kažkas tokio! Teko dalyvauti ne tik „Medienės“ diskotekų programose, bet ir Jūros švenčių renginiuose, šalies diskotekų festivaliuose, įvairiuose muzikiniuose pasirodymuose Vilniaus sporto rūmuose, Kauno sporto halėje.

Vaikystė – kupina meilės

– Ar jau vaikystėje jautėte potraukį menui, grožiui, teatrui?

– Mano vaikystė buvo kupina meilės. Tėvai, seneliai, giminaičiai, tarsi angelai

sargai, mus, mažus vaikus, mokė, globojo, drausmino, ramino ir skatino. Nors gimiau ir augau mieste, tačiau niekada nebuvo tik „asfalto“ vaikas. Turėjau du kaimus: vieną – Žemaitijoje, Kaltinėnuose, ir kitą – Aukštaitijoje, vienkiemyje netoli Čekiškės. Kiekvienais metais vasarą su sese praleisdavome kelias savaites juose. Miškai, žydinčios pievos, aukštesni už tave dobilai, rugių laukai, Akmenos ir Dubysos slėniai – visi šie vaizdai man paliko neblėstančius vaikystės prisiminimus. Kol buvome mažos, daugiausia pramogaudavome, žaisdavome. Paaugusios padėdavome giminaičiams vasaros darbuose: skindavome uogas, Kaltinėnuose padėdavome ganyti gyventojų karves (oi, tai buvo labai linksma, ypač kai jos, pavargu-

sios po dienos, iš ganyklų pasileisdavo nuo kalno pas savo šeiminkus). Aukštaitijoje, tėčio giminėje, rinkdavome nuo bulvienojų kolorado vabalus ir ravėdavome kilometrinėse vagose augančius cukrinius runkelius. Už tai iš močiutės gaudavome ir pinigėlių.

Svarbus mano vaikystės etapas, kuris formavo mano poreikį menui, buvo kiemas. Kiemo draugai, kaimynai, tarp kurių buvo ir būsimų menininkų – operos solistų, dailininkų, muzikantų, šokėjų. Ko tik mes neprigalvodavome savo kieme ir jo prieigoje... Šokio spektakliai, piešimo konkursai, dailiojo čiuožimo pasirodymai. Mane taip žavėjo pramoginiai šokiai ir Lotynų Amerikos suknelės su judančiais kutais, kad savo namuose su sese suorganizavome šokių pasirodymą kiemo draugėms. Suknelės „kutus“ suvėriau iš aronijos uogų ir pritvirtinau prie rūbų. O kaip judėjo tie „kutai“!..

Įdomi ta vaikystė, kupina patirčių ir prisiminimų... Prieš kelerius metus, susitikusios su viena iš vaikystės draugių – rūbų dizainere ir žinoma Klaipėdos menininke Sonata Žižiene, su šypsena prisiminėme laiką, kai eidavome į „XXV suvažiavimą“. Tai buvo statinys – konstrukcija iš medienos plokščių, pažymėta romėniškais skaičiais, Pempininkų rajone. Kai Maskvoje vyko suvažiavimas, mes į šį raudona spalva nudažytą „šedevrą“ įlisdavome pro apatines angas ir ant pastolių kūrybiškai leisdavome laiką.

Dešimtmetis su „Žuvėdra“

– O koks vaidmuo jūsų gyvenime teko sportinių šokių kolektyvui „Žuvėdra“?

– Tai buvo labai svarbus mano vaikystės, paauglystės ir ankstyvosios jaunystės etapas, trukęs gerą dešimtmetį. Ne tik judesio, grožio, estetikos ir manierų formavimo, bet ir didžiulio fizinio pasirengimo, ištvėmės, drausmės bei atsakomybės mokykla. Didžiulė pagarba vadovams – Skaistutei ir Romaldui Idzelevičiams.

Visas laisvas laikas – vakarai po pamokų, savaitgaliai – buvo skirti repeticijoms ir konkursams. Didžiąją vasarų dalį taip pat skirdavome treniruotėms ir sporto stovykloms. O kur dar Dainų šventės, miesto renginiai, daugybė kitų pasirodymų...

Su „Žuvėdra“ išmaišėme dalį buvusios Tarybų Sąjungos teritorijos, dalyvavome Pasaulio jaunimo ir studentų festivalyje

(1985 m.) Maskvoje, vykome ir į pirmąją užsienio šalį – Bulgariją.

Į „Žuvėdros“ etapą buvo įsitraukusi visa šeima: tėtis veždavo į konkursus, mama ir sesė padėdavo siuvinėti konkursines sukneles. Bepigu dabar, kai parduotuvėse – didžiulė prekių pasiūla, kai šokių rūbus kuria ir siuvinėja profesionalai, kai šokėjus grimuoja ir šukuoja grožio meistrai. Tuo metu neturėjome nieko: nei medžiagų, nei Swarovski kristalų, nei normalios kosmetikos. Viską reikėjo sugalvoti pačioms – kaip, kur ir ką daryti, kad atrodytume gerai.

Plokščius suknelių blizgučius specialiu šešiabriauniu įrankiu, padėję ant trintuko ir stipriai paspaudę, paversdavome žėrinčiais. Žalius ir mėlynus akių šešėlius keisdavome sidabro spalvos radiatorių dažymo milteliais. Kūno įdegį, būtiną sportinių šokių varžyboms, išgaudavome gulėdamos kalio permanganato vonioje. Skamba graudžiai juokingai, bet taip buvo... Viską darėme pačios! Ir atrodėme tikrai ne prasčiau.

Tai gi nenoriu nieko mokytį, bet tokie eksperimentai nei sugadino mano odos, nei sukėlė apsinuodijimų (*juokiasi*). Argi tai nebuvo grimos dailininkės mokykla?

Taip jau susiklostė gyvenimas, kad su „Žuvėdros“ vadovais dabar esame ir gyvenamosios vietos kaimynai. Tenka susitikti, bendrauti, dalytis prisiminimais. Šiomet „Žuvėdros“ klubas mini jau 60-metį. O atrodo, kad visai neseniai šventėme legendinio kolektyvo 50-metį ir turėjome progą vėl susiburti, repetuoti ir pasirodyti iškilmingame atsisveikinimo koncerte „Žuvėdra – legenda“ Klaipėdos „Švyturio“ arenoje.

Vingiuotas kelias

– **Kur studijavote, ko mokėtės, ką dirbote anksčiau?**

– Kelias iki šios profesijos buvo labai ilgas ir vingiuotas – su pakilimais ir nusileidimais... Nors visą gyvenimą buvau apsupta menų, kūrybos ir grožio, visa tai į profesiją bei darbą susiliejo tik gana vėlai.

Po ikimokyklinės pedagogikos ir psichologijos studijų jau buvau sukūrusi šeimą ir auginau pirmagimę Gintarę. Apie darbą su vaikais nenorėjau net galvoti, tad pirmąją rimtesnę darbovietę tapo tuo metu žymi parduotuvė. Tai buvo pirmieji mūsų šalies atgautos nepriklausomybės metai (1991 m.).

Pasiruošimas miuziklui „Matilda“.

Eglės Sabaliauskaitės nuotr.

Dauguma kolektyvo narių buvo baigę Lietuvos konservatorijos Klaipėdos fakultetus (dabar – Lietuvos muzikos ir teatro akademija): renginių režisieriai, choreografai. Tai buvo ne tik darbas, bet ir turiningas laisvalaikis – vaikų gimtadieniai, šventės, turistinės išvykos, pirmosios kelionės į užsienį. Šio laikotarpio žmonės tapo mūsų šeimos gyvenimo draugais.

Vėliau, jau paaugus sūniui Viliui, įsidarbinau Darbo biržoje (dabar – Užimtumo tarnyba). Atėjusi iš privataus verslo į valstybinę įstaigą patyriau šoką dėl daugelio dalykų – popierizmo, darbo krūvio ir pan. Vėliau pripratau, daug ko išmokau, pati galėjau pasiūlyti naujovių, susigyvenau su kolektyvu. Tuo metu (2001 m.) nedarbas Lietuvoje buvo labai didelis – klientų eilės nesibaigė, durys neužsidarydavo: instruktažai, pašalpų skyrimai, įdarbinimai, užimtumo programos, pažymos...

Po metų buvau paskirta Informacinio centro vadove. Darbo biržoje dirbau apie šešerius metus. Atėjo laikas, kai tiesiog nebenorėjau ir nebegalėjau ten dirbti. Pati sau nustačiau diagnozę – „apsinuodijimas žmonėmis“ (*juokiasi*). Nepaisant visų sunkumų, Darbo birža buvo labai svarbi gyvenimo mokykla. Bendravimas, žmonių pažinimas, manipuliacijos, agresyvumas, dėkingumas – visko ten buvo. Visa tai – neįkainojama patirtis ir žinios, kurios praverčia iki šiol. O kokias turėjau išleistuves! Susirinko visas kolektyvas – tai buvo tokia emocija, toks stiprus grįžtamasis ryšys... ►

Su Tadu Jaku – Agata Trančbul iš miuziklo „Matilda“.
Asmeninio archyvo nuotr.

Po muzikos, šviesų ir istorijų šou „A La Luna“.

Martyno Aleksos nuotr.

◀ Po metų pagaliau atėjo kūrybinis laikotarpis – „GA fotostudijos“ etapas, trukęs apie penkerius metus. Fotografija visada buvo mano aistra. Namuose – ištisos albumų lentynos, sienos nukabinėtos šeimos ir vaikų nuotraukomis. Su kolege Giedre mokėmės fotografavimo studijoje, gilinomės į nuotraukų koregavimo subtilybes. Studija man buvo tarsi teatro scena, o fotografas – režisierius. Taigi pradėjome kurti savotišką „teatrą“: iš namų, iš gamtos į fotostudiją tempėme viską, kas tik atrodė gražu. Klydome, bet iš klaidų mokėmės, vis tobulėjome, o pamatę galutinį rezultatą ir laimingus klientus – džiaugėmės. Tai buvo grįžtamasis emocinis ryšys, kurio taip ilgai ieškojau.

Dirbdama fotostudijoje pradėjau rūpintis ir klientų įvaizdžiu – tvarkiau plaukus, pagrimuodavau. Jaučiau, kad šioje srityje man trūksta žinių ir profesinį išsilavinimą patvirtinančių dokumentų. Tai suteikė kosmetikų-vizažistų mokymo kursai Klaipėdos darbo rinkos mokymo centre. Su šia įstaiga ir jos programomis buvau susipažinusi dar dirbdama Darbo biržoje, tad nedvejodama pasirinkau šią mokyklą. Viskas buvo labai įdomu, man puikiai sekėsi. Įgijau naują profesiją, pradėjau dirbti grožio salone.

Dalyvavau daugybėje seminarų, kursų. Laisvu nuo darbo metu vis dar koreguodavau nuotraukas.

Po kiek laiko įvairios mokymo įstaigos jau kvietė mane kaip dėstytoją – mat turėjau ne tik profesinį išsilavinimą, bet ir pedagoginį, tai liudijo atitinkami dokumentai.

Gyvenimas teatru

– *Kada ir kaip prasidėjo jūsų kelias Klaipėdos valstybiniame muzikiniame teatre?*

– 2013 m. vasarą man paskambino pusserė Jūratė – tuo metu ji šoko Klaipėdos valstybinio muzikinio teatro baletų trupėje – ir pranešė, kad teatras ieško grimuotojos. Apie teatrą – nesvarbu, dramos ar muzikinį – visada pasvajodavau. Tiek metų praleidusi scenoje, jaučiau, kad norėčiau ir galėčiau čia dirbti.

Vienintelė iki šiol aktuali ilgų darbo paieškų priežastis Lietuvoje – amžius. Dirbdama Darbo biržoje, ne kartą mačiau, kaip darbdaviai reikalavimuose aiškiai nurodydavo: „jaunas (iki 30 metų), su patirtimi, mokantis kelias užsienio kalbas –

ir už minimumą“. O man tuo metu buvo per keturiasdešimt (patirties – ojoj kiek, bet amžius...). Nelabai tikėjau, kad pakvies pokalbio, bet, jausdama atsakomybę pusserėi ir sau pačiai, išsiunčiau CV. Laukiau ilgai – kelis mėnesius. Ir tik rudenį, kai jau buvau visiškai praradusi viltį, sulaukiau skambučio – kvietimo pokalbiui. Vėliau sužinojau, kad tuo laikotarpiu, kai laukiau, teatras tiesiog atostogavo.

Taip nuo 2013 m. rugsėjo 25 d. jau daugiau nei dešimtmetį gyvenu teatru.

– *Kas paskatino jus rinktis grimo dailininkės kelią?*

– Oficialiai grimo dailininke tapau po pusantro metų grimuotojos darbo teatre – natūraliai susiklosčius aplinkybėms, kai buvusi dailininkė išėjo motinystės atostogų.

Niekada negalvojau, kad ilgai užsibūsiu teatre. Buvau priimta metams, gavau tik pusę etato. Dirbau daug, o tuo metu atlyginimas teatre už ne visą etatą buvo juokingas. Gyvenu nesibaigiančiu bėgimu: teatras, grožio salonas, vizažo mokytojos darbas, nepilnametis sūnus, studentė dukra, namai, ruoša...

Pradžioje, tik pradėjusi dirbti, jaučiau atsakomybę – negalėjau visko mesti ir išeiti

Statant „Skrajojantį olandą“.

Ruošiantis komiškai operai „Meilės eliksyras“.

Asmeninio archyvo nuotr.

anksčiau nei pasibaigs trijų mėnesių bandomasis laikotarpis. Vėliau, jam praėjus, vis įsijungdavo protas su pašaipiais klausimais ir nurodymais sau: „Kvaiša, ką tu čia veiki? Savaitgaliai užimti... Eik lauk!“ Ir kiekvieną

kartą iš kažkur vidinis balsas atsakydavo: „Dar pasilik, nepabėk. Dar daug kas nežinoma... Čia turi galimybę daug ko išmokti.“ Nenorėjau ir grimo dailininkės pareigų – man buvo baisu dėl atsakomybės. Ir

tada pasikviečia mane pokalbiui tuometė teatro vadovo pavaduotoja Inga Gelžinytė ir ištaria lemtingus žodžius: teatrui manęs labai reikia! Tada aš visiškai „išskydau“. ►

„Meilės eliksyras“ kūrėjai ir atlikėjai. Pirmoji premjera.

Dainiaus Kažukauskio nuotr.

◀ Pasitikėjimas manimi sustiprino atsakomybės jausmą, norą mokytis, tobulėti, keisti nusistovėjusią tvarką, formuoti naują grimojuų komandą. Žinojau, ko noriu, ką reikia keisti. Man buvo ir yra svarbus mikroklimatas darbe, darbuotojų profesionalumas, noras tobulėti ir, svarbiausia, – meilė teatrui. Užtekdamo žmogui, atėjusiam į teatrą dirbti, užduoti kelis klausimus – iškart suprasedavau, ar jis ilgai užsisibus. Neužtenka į teatrą tik ateiti, kaip į biurą, atidirbti ir išeiti. Teatru reikia gyventi, jį matyti, jausti, užuosti... Pykti, nusivilti, neapkęsti, atleisti, džiaugtis, mylėti... Visa spalvų ir jausmų paletė. Kaip gyvenime. Kaip su mylimu žmogumi.

Grimo kėdės istorija

– *Kaip pasikeitė jūsų darbas teatre per daugiau nei dešimt metų?*

– Atėjau dirbti dar į senąjį, nerekonstruotą teatrą. Prisimenu, einu į tą ilgai lauktą pokalbį, lipu laiptais į grimo kambarį, žiūriu į laiptinės lubas, sienas... Baisios, nusilupinėjusios... Viskas apšepę. Teatras turėjo net savo specifinį kvapą.

Grimo kambarys nebuvo geresnis: lyg ir žalios spalvos sienos, apkabinėtos spekta-

klių plakatais, nusidėvėję baldai, grimo stalai su seno modelio lemputėmis. Makiažo priemonių daug, bet jos – prastos kokybės; pieštukai sukišti į putų polistireną, kuris nuo laiko jau nebe baltas, o kažin kokios spalvos... Pirmasis įspūdis – „siaubas“!

Vienintelis daiktas, kuris mane iš karto sužavėjo, buvo grimo kėdė – tikras antikvariatas: tvirta, sunki, juodos odos, su porankiais, kilnojamu mechanizmu, dekoruota metalinėmis kniedėmis. Būtent prie jos atlikau savo praktinę užduotį. Vėliau ši kėdė tapo neatsiejama mano darbo teatre dalimi. Nors rekonstruojant teatrą buvo prašoma atsisakyti senų daiktų, jos atsisakyti negalėjau – ji man visada buvo ir tebėra nebyli teatro istorijos dalis. Tą kėdę tampiausi su savimi visur – ir į naująjį teatrą ją „parsi-tempiau“. Kadangi naujasis grimo kambarys buvo apstatytas moderniais baldais, „senikė“ nelabai tiko. Tačiau pasirūpinau, kad ji būtų patalpinta solisčių pasiruošimo kambaryje, prie scenos. Su Kostiumų ir grimo skyriaus vadove Simona Pūkinaite jau net buvome sutarusios, kaip reikėtų ją restauruoti.

Statant miuziklą „Matilda“, dailininkė Rūta Venskutė užkulisuose pastebėjo šią kėdę ir įžvelgė joje puikų rekvizitą spektakliui. Ji buvo patobulinta – primontuoti ratukai, kad ją būtų galima lengvai stumdyti scenoje. Tačiau kėdė labai sunki, tad net ir

su ratukais nesuteikė reikiamo lengvumo įspūdžio. Galiausiai ji buvo tik nufilmuota miuziklo reklamai, o vėliau „bastūnė“ grįžo namo pas mane, į grimerinę.

Nors senasis teatras buvo senas, „sukrypęs“, su savotišku kvapu, jo dvasia ir žmonės buvo nepalyginamai daugiau nei sienos ar baldai. O ilgainiui ir pati ta aplinka tapo jaukia.

Tokie pastatymai kiekvieną kartą sukelia grandiozinį pasididžiavimo jausmą – pasididžiavimo savo teatru ir jame dirbančiais žmonėmis.

Šių dienų teatras – modernus, naujas, gražus. Manau, kad per metus, kai sugrižome į atnaujintus savo gimtuosius namus, juos jau beveik prisijaukinome.

Technologijos – vienos geriausių net tik Lietuvoje. Keičiasi ir teatro repertuaras, spektaklių metu visapusiškai panaudojamos scenos galimybės. Tokie pastatymai reikalauja ir visų Pastatymų tarnybos padalinių tobulėjimo. Labai džiugu, kad teatras suteikia mums galimybių mokytis ir augti profesionaliai.

A. Braždienės sukurtas grimas ir perukai – įvairiems Klaipėdos valstybinio muzikinio teatro spektaklių herojams.

Asmeninio archyvo nuotr.

Grimas „Carmina Burana“ solistei Ritai Petrauskaitei.
Asmeninio archyvo nuotr.

„Man teko garbė grimouoti operos primadoną V. Urmaną“, – didžiuojasi A. Braždienė.

Šiomet balandžio 3–5 dienomis Strasbūre (Prancūzija) su kolege Rima Balsiene turėjome galimybę dalyvauti kostiumų, grimo ir perukų forume „Opera Europa“. Tokie forumai – neįkainojama patirtis susipažįstant su žymiausių Europos teatrų šios srities profesionalų veikla. Jie padeda mums tobulėti, kartu ir mes turime puikią galimybę pristatyti mūsų teatrą.

Emociškai stipriausi

– **Kurie spektakliai jums labiausiai įsiminė?**

– Pirmoji į galvą atėjusi mintis – šokio spektaklis „Altorių šešėly“, pastatytas pagal V. Mykolaičio-Putino psichologinį romaną. Tuo metu dar nedirbau grimo dailininke, tačiau jau dalyvavau visame spektaklio kūrybiniame procese. Tai buvo daugiau nei šokio spektaklis – tai buvo gyva mūsų mokyklų literatūros programos

dalys, dažna lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino tema. Tai buvo spektaklis apie uždraustas, paslaptingas ir viduje nesuderinamas temas – Bažnyčią, žmogaus dualizmą: kunigo meilę Dievui ir kunigo meilę Moteriai. Choreografas Aurelijus Liškauskas kiekvienam romano personažui ypač taikliai parinko baletu trupės šokėją – romano veikėjai tarsi atgijo scenoje. Viskas buvo taip išjausta, išgyventa, taip tikra, kad kiekvieną kartą, stebėdama spektaklį ir dirbdama prie jo užkulisiuose, ir verkiau, ir iš naujo pažinau šį romaną. Esu įsitikinusi, kad profesionaliai sukurta šokio kalba galima perskaityti ir perteikti net sudėtingiausius literatūros kūrinius, psichologinius romanus, kuriuose glūdi giliausi žmogaus vidiniai konfliktai.

Dar vienas įsimintiniausių pastatymų – R. Wagnerio opera „Skrajantis olandas“, atlikta senajame Klaipėdos elinge. Apie šį pastatymą – jo atsiradimo istoriją, sunkias, daug ištvėmės pareikalavusias repeticijas, įspūdingą vaizdą, sklindantį tarp metalinių elingo konstrukcijų ir vandens – jau

daug rašyta ir rodyta. Bet vis dar noriu pasakyti viena: tokie pastatymai kiekvieną kartą sukelia grandiozinį pasididžiavimo jausmą – pasididžiavimo savo teatru ir jame dirbančiais žmonėmis.

– **Įdomu, kokie teatro personažai pareikalavo daugiausiai jūsų kaip grimo dailininkės pastangų?**

– Kiekvienas ryškesnis spektaklio personažas kūrybos procese kelia ir iššūkių, ir baimę. Kvazimodas „Paryžiaus katedroje“, Pinčukas „Velnio nuotakoje“, Aristėjas (Plutonas) „Orfėjuje pragare“, senė Vienaakė „Lokyje“, Agata Trančbul „Matildoje“ – kiekvienas jų reikalavo vis kitokio, unikalus požiūrio.

Kuriant naują spektaklį, bendrauju su režisieriumi ir dailininku, stengiuosi pajusti būsimo pastatymo atmosferą, įsiklausyti į jo nuotaiką. Pradedu mintyse dėlioti personažų vaizdinius. Ne visada grimas gali būti visiškai identiškas dailininko pateiktam eskizui – tenka prisitaikyti prie aktorius veido bruožų, individualių savybių, net vidinės laikysenos. ►

Su solistėmis iš miuziklo „Šounuolynas“.

Asmeninio archyvo nuotr.

◀ Didžiausi kūrybiniai ieškojimai vyksta repetitijų metu – tai laikas, kai leidžiama klysti, bandyti, ieškoti. Kiekvienas sprendimas gimsta per dialogą, per praktiką, per nuolatinį tobulinimą. Po premjeros, kai su personažu jau susigyvenama, iššūkių lieka mažiau, bet tęsiasi atsakingas, kruopštus ir daug pastangų reikalaujantis darbas.

Kai statė „Undinę“...

– **Koks juokingiausias įvykis, susijęs su teatru?**

– Karantino metu, ruošiantis operai „Undinė“, kur kone visi solistų rūbai buvo iš plaukų ir su plaukais, kūrybines dirbtuves parsivežiau į namus. „Kilogramai“ plaukų pluoštų, perukai, tresai, plaukų žaliava... Žodis „plaukai“ tuos du mėnesius buvo virtęs keiksmažodžiu. Perukų ardymas, karpymas, iššukavimas, rekonstrukcijos, tresų prisiuvimas prie paruoštų liemenių – tai buvo ilgas darbo procesas. Plaukų tuo metu namuose buvo visur. Nepadėdavo nei siurblys, nei šluota. Na, ir tokiu periodu pas mus į svečius popietei atvyko bičiulis iš Vilniaus. Pasisvečiavo ir išvyko į sostinę. Po kelių dienų, gal po savaitės, skambina vyriškis visas nesavas ir guodžiasi vyrui, kad

namuose gresia skyrybos. Ir kaip tau negrės, jei vyras grįžta iš pajūrio visas apkibęs įvairių spalvų ir ilgio plaukais. Pasiaiškinimo kaip ir neturi, tad skambino ir klausė, ar neturime augintinio. Aš iškart supratau, apie ką visa tai. Iš pradžių mus ištiko juoko priepuolis, bet, supratęs situacijos rimtumą, teko gelbėti bičiulį. Viskas išsprendė, bet ilgai šią istoriją pasakojome ir juokėmės. Taip gyvenime ir gimsta anekdotai.

– **Kokie spektakliai jums emociškai artimiausi – ne tik kaip grimo dailininkei, tiesiog kaip žmogui?**

– Nors suprantu, kad reikia gyventi dabartimi ir žvelgti į ateitį, širdyje vis dar gyvenu emociškai stipriausiais teatro spektakliais ir projektais. Be jau minėtų „Altorių šešėly“ ir „Skrajojančio olando“, ypatingą vietą atmintyje užima muzikinė drama „Adata“, šokio spektaklis „Divizija“, miuziklai „Boni ir Klaidas“ bei vis dar vykstantis, žiūrovų mėgstamas, anšlaginis „Smuikininkas ant stogo“.

Kaip tikrai klaipėdiete, man visada artimiausi tie projektai, kurie dedikuoti Klaipėdai ir jos istorijai. Išskirčiau baletą projektą „Klaipėda vakar, šiandien, rytoj“, oratoriją „Sakmė apie Memelburgą“, istorijų operą „Klaipėda“. Tai kūriniai, kurie ne tik menine forma, bet ir dvasiškai jungia mane su šiuo miestu, jo istorija ir žmonėmis.

Kūrybinis nuotykis

– **Ką savo darbo specifikoje labiausiai mėgstate? O ką – mažiausiai?**

– Nors tai ir sudėtingiausia, bet, ko gero, įdomiausia – naujo spektaklio kūrybinė kelionė: nuo pirmojo pristatymo iki premjeros. Viskas, kas telpa tarp šių dviejų taškų – ne tik scenos atlikėjų, bet ir visos Pastatymų tarnybos bendras, intensyvus darbas. Susitikimai su spektaklio dailininkais, eskizų analizavimas, medžiagų ir priemonių paieškos, jų užsakymai, perukų, aksesuarų kūrimas, pirmieji matavimai, bandymai prie scenos apšvietimo, reklaminės fotosesijos – visa tai virsta ne tik rutina, bet ir kūrybišku nuotykiu. Ir galiausiai – premjera. Tai šventė ne tik žiūrovams, bet ir mums, visai teatro kūrėjų komandai.

Gastrolės – dar viena neatsiejama teatro gyvenimo dalis. Ypač įdomu keliauti į kitas šalis. Kartu su spektakliais pristatome savo teatrą ir Lietuvą užsienio žiūrovams, kartu parsivežame naujų žinių, išpūdžių ir profesinės patirties.

Jei reikėtų išskirti tai, kas mažiau malonu, tai būtų grimo grafikų sudarymas. Man jau geriau nugrimuoti penkias moteris, nei suplanuoti savaitės grimo tvarkaraštį (*juokiasi*). Čia visada atsiranda nepatenkinimų – vienam per anksti, kitam – per vėlai... Sudarydama grafiką stengiuosi atsižvelgti į grimo sudėtingumą, atlikėjų išėjimo į sceną eigą, o kartais net ir į asmenines savybes: vieni nori ruoštis anksčiau, kiti atbėga paskutinę minutę. Laimė, dabar turime modernią sistemą „Lidyan“, kuri žymiai palengvina mūsų kasdienį darbą.

– **Ar būna, kad jūsų sukurtas grimas padeda aktoriams atrasti savo vaidmenį?**

– Grimas – neatsiejama ir itin svarbi aktoriaus, artisto kostiumo dalis. Pabandykime įsivaizduoti raganą arba arabų šeichą. Įvaizduoti sukurti vien tik kostiumo tikrai neužtektų. Raganai reikėtų ne tik suveltos šėveliūros, bet ir išraiškingų, ryškių antakių, o šeichui – gilios, paslaptingos žvilgsnio spalvos ir plaukų, atitinkančių jo kultūrą bei statusą. Be to, turbūt neįsivaizduotume šeicho žydromis akimis ir šviesiais garbanotais plaukais. Taigi tinkamas grimas ne tik padeda artistui įsijausti į vaidmenį, bet ir priverčia žiūrovus tikėti tuo, ką jie mato scenoje.

Labai svarbu, kad grimas būtų ne tik kūrybinis įrankis, bet ir padėtų, o ne trukdytų artistams atlikti vaidmenis. Tinkamai parinktas grimas – ne tik išvaizdos transformacija, bet ir raktas į personažo vidinį pasaulį, emocijas ir psichologiją.

Premjera – tikra šventė

– Kaip atrodo jūsų diena prieš premjerą – ar jaučiate jaudulį?

– Paprastai savaitę iki premjeros teatre mes „gyvename“. Repeticijos, korekcijos, bandymai, taisymai... Tą savaitę namo grįžtame tik tam, kad pernaktotume. Šias dienas vadiname „švilpiko dienomis“ (pagal taip pavadintą filmą), nes kiekviena diena tarsi kopijuoja kitą, ir net nebežinome, kuri dabar savaitės diena. Laikas tarsi sustoja, o mes tiesiog sukamės rutinoje, gyvendami scenos ritmu.

Premjeros dieną stengiuosi atsipalaiduoti, niekur iš namų nelėkti ir vengti papildomų rūpesčių. Kaip minėjau, premjera mums visiems, prisidėjusiems prie spektaklio gimimo, yra tikra šventė. Todėl visada pagalvoju, ką vilkėsiu ir kaip noriu atrodyti. Man svarbu, kad premjeros nuotaika ir spalvos atsispindėtų ir mano įvaizdyje. Jei tai bus vaikiškas spektaklis, norisi atrodyti žaismingai, jei premjera kupina aistros ir romantikos, kaip „Meilės eliksyras“ su purpurinėmis spalvomis – tada ir aš vilkėsiu tokius rūbus ar pasipuošiu atitinkamais aksesuarais. O jei premjera susijusi su Klaipėdos kraštu, tai neabejotinai mano aprangoje atsispindės tautinio kostiumo elementai.

Vienas įsimintiniausių momentų, kai kūrčiau perukus operai „Undinė“. Kartu ir pati nusprendžiau sukurti savo kostiumą iš plaukų, norėdama įsijausti į šią pasakišką atmosferą. Deja, likimas papokštavo – susirgau kovidu, ir mano premjera vyko namuose. Nepaisant to, vis tiek jaučiau tą ypatingą premjeros jaudulį, net būdama toli nuo teatro.

– Ar savo darbe naudojate kokias nors kūrybines paslaptis ar triukus, kurių niekam neatskleidžiate?

– Kiekviena profesija turi savo paslaptį. Tam ir reikalinga darbo patirtis – kad žinotum, kur ir ką gali panaudoti, kuo ir ką gali pakeisti. Čia kaip kulinarijoje – kai jauti tą „kažką...“, gali tik spėlioti, bet tiksliai įvardyti negali... Tada grimerinėje atsidarai šaldytuvą, pilną grimu priemonių, ir jau mintyse kuri „receptuką“... Taigi turiu ir aš savo slaptą „prieskonį“.

– Ar turite savo kūrybinį autoritetą?

– Negalėčiau išskirti vieno kūrybinio autoriteto – vien jau mūsų teatre jų yra daug. O kur dar menininkai, sutikti už teatro ribų, buvę „žuvėdriečiai“, pedagogai...

Stengiuosi lankytis įvairiuose kultūrinuose renginiuose: kitų teatrų spektakliuose, koncertuose, konkursuose. Tiesa, dažnai būna sunku žiūrėti kitų teatrų pastatymus vien kaip žiūrovi – juk tenka daug ką „ske nuoti“ akimis (juokiasi). ▶

„Man svarbu, kad premjeros nuotaika ir spalvos atsispindėtų ir mano įvaizdyje“, – sakė A. Braždienė.

Flamenko eitynėse.

Asmeninio archyvo nuotr.

Ypatingi susitikimai

◀ – Kokie susitikimai teatre paliko didžiausią įspūdį?

– Per visus daug žinomą teatre metus teko sutikti išties daug žinomų menininkų. Tai Lietuvos ir užsienio šalių operos dainininkai, baletų šokėjai, aktoriai, televizijos ir radijo laidų vedėjai, popmuzikos atlikėjai, politikai.

Prieš kiekvieną susitikimą su žmogumi, atsisėdusiu į mano kėdę, visada jaučiu šiokią tokią jaudulį. Jei tai spektaklio personažas – turiu artistą nuteikti, papasakoti, kas bus daroma. Jei atlikėjas koncertuoja – privalau įsiklausyti į jo pageidavimus. Būna ir taip, kad atlikėjas viską patiki mano nuožiūrai.

Visgi noriu išskirti vieną ypatingą susitikimą, palikusį didžiausią įspūdį. 2017 m. rugpjūčio 15 d., minint 30-ąjį Klaipėdos muzikinio teatro ir festivalio „Muzikinis rugpjūtis pajūryje“ gimtadienį, man teko garbė grimuoti pagrindinę koncerto viešnią – Violetą Urmaną. Renginys vyko Dramos teatre.

– Ar turite kolegų, su kuriais dirbti – vienas malonumas?

– Kaip minėjau, man labai svarbus darbo mikroklimatas, darbuotojų profesionalumas ir atsakingumas. Ne mažiau svarbios ir kitos charakterio savybės: darbštumas, mandagumas, tvarkingumas. Jau daug metų šalia

manęs – buvusi mano studentė R. Balsienė ir Loreta Mackevičiūtė. Su šiomis kolegėmis teko ruošti ne vieną sudėtingą spektaklį ir projektą. Tai tikrai labai patikimi žmonės – atsidavę teatrui ir darbui. Džiaugiuosi, kad į mūsų teatrą sugrįžo Lana Valienė, o grimuotojų gretas papildė Laura Čekaitytė. Labai norėčiau, kad mūsų grimuotojų penketukas būtų kaip vienos rankos pirštai ir, reikalui esant, susispaustų į tvirtą kumštį (čia apie darbą).

– Kokią žinią norėtumėte perduoti jauniems žmonėms, kurie galbūt svajoja apie darbą teatre?

– Teatras... Jei tai vieta, kuri tau įdomi – susimąstyk. Jei norisi praversti ne tik jo paradines duris, bet ir jo užkulsius – suklusk. Jei tavo savaitgaliai bus išbraukti iš pasibuvimų su draugais – jau siųsk savo CV. Jei į pirmadienius sutilps tavo šeštadieniai ir sekmadieniai – nusijuok. Jei pasiryžęs mokytis, tobulėti ir dirbti – pasiruošk. Jei sėdėdamas rytinėje repeticijoje ir stebėdamas būsimą spektaklį pagalvosi apie tai, kaip čia gera, žinok, čia tavo vieta. Post scriptum: o toliau – visa kita...

Laisvalaikiu keliauja

– Papasakokite apie savo šeimą.

– Su vyru esame situokę jau 35 metus. Užauginome du puikius vaikus.

Dukra Gintarė – meilės emigrantė. Studijuodama Danijoje susipažino su savo būsimu vyru. Jis – pilotas, tad kur tik „antrajai pusei“ tekdavo mokytis ar dirbti, ten Gintarė vykdavo kartu. Pabaigusį turizmo studijas, ji gana greitai įsidarbino visur, kur tik tekdavo gyventi: Islandijoje, Danijoje, Anglijoje. Šiuo metu ji gyvena ir dirba Škotijoje, Edinburge. Dar viena svarbi priežastis, kodėl toji šalis mums tokia brangi – ten gimė mūsų anūkas Oliveris: pusiau danas, pusiau lietuvis, bet gimęs Škotijoje. Truputį gaila, kai dukters šeima gyvena toli – labai pasiilgstame Oliuko. Kita vertus, turime puikią galimybę pas juos nuvykti, pasisvečiuoti ir geriau pažinti tą nuostabią šalį. O ir Gintarė į Lietuvą gana dažnai sugrįžta.

Sūnus Vilius paveldėjo mano polinkius. Dar mokydamas vidurinėje mokykloje lankė dailės studiją, baigė Klaipėdos A. Brako dailės mokyklą, vėliau – E. Balsio menų gimnaziją. Ir tolesnės studijos buvo susijusios su menais. Dabar jis taip pat dirba teatre – tik su šviesomis ir Vilniuje. Mūsų šeima neretai mus švelniai pašiepia, kad susitiko du „teatriniai“, tai ir kalbos visos apie teatrą (juokiasi).

– O ką veikiate laisvalaikiu?

– Buvo metas, kai laisvu nuo teatro laiku šokau flamenką. Buvau pavargusi nuo salsų, čiačių, rumbų – norėjosi kažko visiškai kitokio. Turėjau puikias šokio pedagoges – buvusią mūsų teatro baleriną Beatą Molytę ir Gretą Seiliutę. Šis laikas buvo tiesiog nuostabus. Flamenkas – tai ne tik šokis, tai visa filosofija. Skaitėme, gilinomės, repetavome, sukome riešus ir pėdomis mušėme ritmą. Dalyvavome gatvės muzikos festivaliuose, baletų mokyklos atvirų durų renginiuose, konkursuose. Vėliau pasikeitus aplinkybėms, grupė pamažu iširo.

Kita didžiulė gyvenimo aistra – kelionės. Su vyru ir mūsų kelionių bičiulių grupe aplankėme ne vieną tolimą šalį: Venesuelą, Kosta Riką, Nikaragvą, Meksiką, Singapūrą, Malaiziją, Indiją, Egiptą, Islandiją. 50-mečio proga šeima man padovanojo ypatingą staugmeną – trijų dienų viešnagę Niujorke. Visi sugebėjo išlaikyti paslaptį ir ją atskleidė, kai svečiavomės pas dukrą Islandijoje.

Šiuo metu nebeoriu jokių kolektyvų – nebeoriu prisirišti prie disciplinos ar paklusti dar vienoms taisyklėms. Jų gyvenime ir taip pakanka. Todėl laisvu nuo teatro metu renkuosi vaikščiojimą gamtoje. Per

Su vyru Dainiumi, dukra Gintare ir sūnumi Viliumi.

Asmeninio archyvo nuotr.

„Jei savo namuose organizuoju Pasaulinę cepelinų dieną, tai liaudiški motyvai atsispindės ir dekoracijose, ir aprangoje“, – sakė A. Braždienė.
Asmeninio archyvo nuotr.

dieną nueinu po 10–12 kilometrų. Jei turiu visą laisvą dieną, kartu su vyru leidžiamės į ilgesnius žygius – pasirenkame 20–25 kilometrų trasą ir ją įveikiame.

Jei tik pavyktų suderinti atostogų laiką, labai norėčiau save išbandyti piligrimų kelyje – Camino de Santiago.

Jei švęsti, tai švęsti!

– Koks jūsų gyvenimo kredo?

– Jei dirbti, tai dirbti. Jei švęsti, tai švęsti! Mano gyvenimo šūkis: „Gyvenimas – mekenimas. Jei nemekensi, tai negyvensi!“ Juokingai skamba, bet šituose žodžiuose yra tiek daug gyvenimo tiesos... Dažnai mes taip giliai kapstomės, „ieškome sliekų“ ten, kur jų tiesiog nėra. Aš pati – ne išimtis. Tada tampame irzlūs, pikti, nesuprasti... Kai tokiais tampame, nebesiseka nei darbe, nei namuose, išnyksta kūrybiškumas. Tokiu metu būtina išmokti sau pasakyti – stop! Reikia pertraukos, reikia save perkrauti. Kartais tokiu atveju

gelbėja pabėgimas nuo visko ir visų, o kartais atvirksčiai – susitikimas su draugais, šventės.

Kūrybiškumas, noras įgyvendinti kilusias mintis lydi mane visą gyvenimą. Jei rengsiu šventę, tai tokią, kokios noriu ir kokią įsivaizduoju. Jei mūsų namuose Velykos, tai bus išdekoruoti ne tik namai, bet ir kiemas... Mano margučiai pakils nuo stalo į viršų ir leisies nuo šviestuvų... Jei savo namuose organizuoju Pasaulinę cepelinų dieną, tai liaudiški motyvai atsispindės ir dekoracijose, ir aprangoje. Tokiais atvejais gelbėja teatro patirtys. Paruošę namus, su vyru patys liaudiškai apsirengiame, grotuve paleidžiame garsiai „Ant tėvo dalgio ašmenų...“ ir šokame, improvizuojame. O jau būna tiek juoko! Argi tai ne mekenimas?

Jei nebūčiau grimo dailininkė, ko gero, būčiau švenčių organizatorė. Ruoštis švenčiai, ją sukurti, suteikti džiaugsmą aplinkiniams – man yra labai svarbu. Kartu vyksta grįžtamasis ryšys. Duodi emocijas kitiems ir pati jas gauni.

Šeimos, draugų šventėms, jų pasiruošimui skiriu labai daug laiko. Pamenu, kad metus laiko lankiau pilvo šokio repetitijas

tam, kad padovanočiau šokį savo vyrui 40-mečio proga. Ir padovanojau (*juokiasi*). Išsaugojau paslaptį, pasiruošiau taip, kad manęs neatpažino ne tik draugai, bet ir vyras. Jam tai buvo staigmena. O juokingiausia, kad vienas šeimos draugas, galvodamas, kad šoka kviestinė šokėja, man net įbruko kupiūrą...

– Kas jums teikia tikrą laimę šiame gyvenimo etape?

– Kiekvienas gyvenimo etapas žmogui yra būtinas ir labai svarbus. Dar vidurinėje mokykloje pati galvojau: jei 2000-aisiais bus pasaulio pabaiga – nieko tokio, nes mes, 40-mečiai, jau būsimė seni. Vėliau 50-metis kėlė baimę... O jis, kad ir nelauktas, vis dėlto atėjo. Ir pasirodo – tai toks geras gyvenimo etapas! Vaikai užauginti, tėveliai gyvi, mėgstamas darbas, draugai, kelionės, laikas sau, o dar – taip lauktas anūkas. Pati Visata paruošia mus naujam gyvenimo etapui, todėl nereikia bijoti.

Draugystė yra...

Ko tik nepripaišome mūsų laikams – infantilėjimą, paviršutiniškumą, skubrumą, tingumą, „vertybių krizę“... Atrodytų, kad sėkmingai tik žemyn ritamės, bet norisi tikėti, kad ne – juk tebėra atjauta, ramybė, gailestingumas, viltis; yra ir pagarba, ir meilė (nebūtinai kiekvieną aplankanti), ir draugystė, apie kurią senovės graikų filosofas Aristotelis rašė: „Tai – reikalingiausias gyvenime dalykas. Niekas nenorėtų gyventi be draugų, nors ir turėtų visas gėrybes.“ Draugystė gali užsimegzti ne tik tarp žmonių, bet ir tarp žmogaus bei, pvz., katino ir trukti ne šiaip kokį dešimtmetį, o daugiau nei 40 metų, kaip kad trunka 1983 m. užgimusi dėdulės Petsono ir katino Finduso draugystė.

Gitana GUGEVIČIŪTĖ

Intriguojantis kvietimas

Vaikų literatūros gerbėjai švedų rašytoją ir dailininką Sveną Nordqvistą pažįsta visame pasaulyje – jo knygos apie Petsoną ir Findusą išverstos į daugiau nei 50 kalbų. Lietuvos skaitytojai su šios serijos knygomis pirmą kartą susipažino irgi senokai – prieš 20 metų. Karta, aistringai pamilusi istorijas, kupinas humoro, šmaikščių dialogų, realaus ir fantastinio pasaulio derinių, ryškių detalių ir spalvingų personažų, užaugo ir gausiai iliūs-

Scenos iš Klaipėdos lėlių teatro spektaklio „Dėdulė Petsonas ir jo katinas Findusas“ (rež. G. Radvilavičiūtė).

KLT archyvo nuotr.

katinas

truotas knygas jau skaito savo vaikams. O šiemet Klaipėdos lėlių teatro scenoje dienos šviesą išvydo ir lėlių spektaklis „Dėdulė Petsonas ir jo katinas Findusas“ (dramaturgė – Virginija Rimkaitė), įkvėptas S. Nordqvisto knygos „Kaip Findusas, būdamas mažas, ėmė ir prapuolė“. Tai rimta pretenzija ir intriguojantis kvietimas susitikti su numylėtais, „išstudijuotais“ personažais, kurių autoriaus ir dailininko sukurtas įvaizdis toks ryškus, įsimintinas ir „nusistovėjęs“.

Spektaklio režisierė ir dailininkė Gintarė Radvilavičiūtė nė nebando iliustruoti S. Nordqvisto iliustracijų: ji, „pasitelkdama pirštines mimikuojančias lėles, siekia atskleisti aktorius ir lėlės bendradarbiavimo galimybes, tyrinėti precizišką lėlių animaciją...“ Taigi spektaklyje nesutinkame linksmuolio katinėlio su dryžuotomis kelnėmis, šokinėjančio ant lovos, kvailiojančio su vištomis, bendraujančio su jam vienam pažįstamomis Muklomis (keistais fantastiniais gyvūneliais), itin mėgstančio švęsti gimtadienį (dėl to jis švenčiamas tris kartus per metus) ir ypatingą blynų tortą, apie kurį Findusas vis dėlto užsimena, bet tik spektaklio pabaigoje.

Visko daug

Apskritai Finduso žaismingas kitoniškumas ir unikalumas neatsiskleidžia – tai tiesiog mielas, jaukus, švelnus kailiniuotas padaras, iš pradžių nedrąsiai slėpėsis kartoninėje dėžėje nuo žirnelių, žaidęs su Petsono pirštu, meiliai glaustėsis, netikėtai pradingęs ir galų gale visų imtas ieškoti.

Tų „visų“ spektaklyje ne taip ir mažai: kaimynas Gustavsonas (kaip pajuokavo šalia sėdėjęs žiūrovas, „kalbantis kumštis“), jo šuo ir karvė, panaši į lamą; ponios Peterson ir Anderson, vis lankančios vienišą ūkininką ir akivaizdžiai demonstruojančios jam savo simpatiją; pulkelis vištų ir gaidys Karuzo; paršė ir keisti padarėliai – Muklos (ar tiesiog įkyrios mintys?)... ▶

◀ Aktoriai lėlininkai – Renata Kutaitė-Raudonienė, Monika Mikalauskaitė-Baužienė, Vytautas Kairys, Kęstutis Bručkus – subtiliai bendradarbiaudami, animuoja kailiniuotus, skrybėliuotus personažus, tarsi kovojančius dėl svarbiausio vaidmens statuso spektaklyje. Visko daug: įsimylėjusių vištų dialogai (ir dainos), karvės „akrobatės“ choreografijos numeris ir gaidžio Karuzo solo, viską iš Petsono besiskolinantis Gustavsonas (akimirką net atrodė, kad tai būtų jis galėjo „pasiskolinti“ ir pamiršti gražinti Findusą), sapno žuvis (galbūt lydeka, pagauta Petsono?)... Spektaklyje daugiau žodžiais nei veiksmu pranešama, kad Findusas dingio, kad Petsonas dėl to „kaip ne savas“. O kai galų gale katinas atsiranda, lieka neaišku, kodėl ir kaip jis išvis atsidūrė šulinyje. Pabaigos „neišriša“ net ir žodžiai.

Spektaklis įkvepia atsi-
versti S. Nordqvisto kny-
gas ir panirti į jų spalvin-
gą pasaulį.

Subtiliai ir nuoširdžiai

Knygų dėdulė Petsonas yra pagyvenęs ūkininkas, auginantis pulkelį vištų ir daržoves, nelabai kalbus ir vertinantis tylą, mėgstantis žvejoti ir meistrauti savo dirbtuvėje. Tas knygų Petsonas gyvena ramiai, o atsiradus Findusui – tikrai ne-nuobodžiai, savuosius pomėgius dalindamasis su katinu.

Spektaklio Petsonas (aktorių lėlininkas V. Kairys) irgi turi rusvą skrybėlę dideliais bryliais, bet šiaip jau yra sėslus pasakorius, linkstąs į prasmingesnius pokalbius (su vištomis juk rimtų dalykų neaptarsi!), grojantis gitara ir dainuojantis ilgesingas dainas. Nuo spektaklio pradžios iki momento, kai scenoje pasirodo Findusas, Petsonas nepasikeičia. Ir vėliau didesnių pokyčių nematyti. Nors spektaklio anonse rašoma: „Kai jo namuose ir gyvenime atsiranda katinas Findusas, viskas apsiverčia aukštyn kojomis – į Petsono širdį ateina laimė ir pilnatvė.“ Petsono draugystės Findusui apraiškos mažumėlę drovios ir santūrios – perversmas tikrai neįvyksta (ramus vyras netampa nei energingesnis, nei azartiškesnis, nei judresnis), bet aktorius skleidžiamas subtilumas ir nuoširdumas – įtaigūs. Nors bendrytės su artimiausiais kaimynais Petsonas šalinasi ir juos į pagalbą pasikviečia tik tuomet, kai įsitikina, kad vienas savo brangaus draugo nesuras, vienišiaus vienvietė nėra atšiauri, greičiau jauki ir šilta. Dar šiltesnis ir jaukesnis buvimas tampa tada, kai atsiranda trūkstama gyvenimo dalis – katinas, t. y. draugas, kuriam tinka ir Petsono „netvarkinga tvarka“, ir nepriklausomybė, ir atsiribojimas.

Gaila, kad šias charakterio ir veiksmo subtilybes labiau perduoda skaitytų istorijų impulsai nei pats spektaklis – plastiškas, muzikalus, kartais „koketiškas“, bet gana monotoniškas ir ištemptas. Žinia, siunčiama adresatui, pasimeta, nes ir pats adresatas kartais nebeaiškus: žaidybiškumas ir kvailiojimas – vaikams, Gustavsono ir vištų „juokeliai“ – tėvams, judesių ir vaizdų choreografija – menui. Bet koku atveju, spektaklis įkvepia atsiversti S. Nordqvisto knygas ir panirti į jų spalvingą pasaulį.

MRF
MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Sklandant liaudies teatro režisieriaus A. Milinio dienoraštį

Rašydama apie Klaipėdos „Aušros“ teatrą, turbūt turėčiau pradėti nuo esminių teatro bruožų, gal net nuo graikų ar dar ankstesnių teatro meno apraiškų. Apsiribosiu primindama, kad teatras visomis kalbomis reiškia vietą, skirtą parodymui, ir kad toji vieta, kur žaidžiama tikrovės atspindžiais, kur stengiamasi išryškinti vidinio ir išorinio pasaulio sankirtas, yra scena. Puikiai žinome graikų amfiteatro magiškąją erdvę su tobula akustika, koturnais, kaukėmis ir dar daug kuo, apie senąjį kinų teatrą esame girdėję bent tiek, kad vokalas čia eina išvien su pantomima, šokiu, net akrobatika. Todėl peršasi mintis, kad teatras visais laikais buvo susijęs su kitomis meno rūšimis ir kad visais laikais jis buvo daugiau ar mažiau siurrealus, nes net viską vaizduojant taip, kaip yra, teatras remiasi asociacijomis, sapnais ir minties žaisme. Visais laikais teatras stengėsi paryškinti vienas ar kitas gyvenimo puses (dažniausiai negeroves), todėl šįsyk, kalbėdama apie sovietmečio ir dar saviveiklinį teatrą, to laikmečio meno ypatybėmis ir remsiuosi, minėtajį laikmetį bandydama patyrinti per vieno menininko – Antano Milinio – įkurto „Aušros“ teatro prizmę.

Nijolė KLIUKAITĖ-KEPENIENĖ

Sukurti iš nieko

Su A. Miliniu susipažinau Klaipėdos konservatorijoje, taip anuomet vadinosi Lietuvos valstybinės konservatorijos padalinys, vėliau tapęs Klaipėdos universiteto dalimi. Pirmakursiai, ką tik įstoję, neretai užsisėdėdavome auditorijoje ar kuriame nors bendrabučio kambaryje, kalbėdamiesi, dainuodami ar rūkydami iki pažaliavimo, jausdavomės tikrovę žaidžiančiais vaikais, ragaujančiais suaugusiųjų gyvenimo tiek, kiek mums atrodė tikra, nauja, ypatinga. Susibūrę kurdavome ar bent jau įsivaizduodavome kuriantys tokį artumą, ausdavome tokį

įelektrintą žvilgsnių, judesių, žodžių audinį, kurio bent vieną kitą skiautę vėliau būtume galėję kaip koliažą panaudoti scenoje. Susikurtą tikrove stengdavomės užkamšyti mums dar nežinomas suaugusiųjų gyvenimo peripetijas. Kartais tikrai tik žaisdavome. Pavyzdžiui, susibūrę kokioje nors ankštoje erdvėje, nusibraižę ratą, pirštais prilipę prie vienos stiklinės briaunų, stumdydavome ją savo vidine jėga, rinkdavome pranašiškas raides, dėliodavome žodžius, atseit kvosdavome prisikviestąją dvasią. Ak, visa buvo gerokai vaikiška, nekalta, kartais baisu, bet dažniausiai – tiesiog juokinga ir linksma.

Atsimenu pačią pirmąją pamoką ar paskaitą, šiaip ar taip tikrų tikriausią teatrinį eksperimentą su dėstytojais A. Miliniu ir Gediminu Šimkumi. Reikėjo įsivaizduoti virvę, ją sugriebti ir traukti į save. Tai turėjome daryti vienas su kitu.

Mano lyno traukimo priešininkas buvo baltapūkis Juozukas iš kaimo. Abiem tas įsivaizduojamas objektas buvo pirmasis gyvenime, nebuvome lanke teatrinių būrelių. Ir šiandien tą virvę atsimenu taip gerai, lyg tai būtų buvęs pats tikriausias ir įstabiausias kada nors regėtas daiktas. Į atmintį įstrigo stangri, iš baltai rusvų siūlų suvyta, visiškai nauja virvė su išsipynusiu kutu gale. Nežinau, kokia ji atrodė Juozukui, bet žiūrėjome vienas į kitą, ir viskas: patiriamos įtamos, truputį dviprasmiški žvilgsniai, nenoras pasiduoti – ėjosi taip natūraliai ir lengvai, kad galėjo pasirodyti, kad ir pats teatrinės tiesos kūrimas – juokų darbas. Ir dabar dar, po daugelio metų, puikiai atsimenu tą nuostabą, kad viską – pačią virvę, kovos erdvę, įsimylėjusį antagonistą, norintį ir nugalėti, ir pasiduoti, net į viršugalvį plieskiančią saulę – galima tiesiog susikurti. Iš nieko.

Režisierius A. Milinis du dešimtmečius ugde teatralus jo įkurtame vaikų ir jaunimo teatre „Aušra“ bei Klaipėdos universitete. Asmeninio archyvo nuotr.

Iš Vilniaus – į Šilutę

Panašių stebuklingų išgyvenimų, įžengęs į teatro teritoriją, turbūt patyrė ir pats A. Milinis, bet dienoraštyje – o man, buvusiai jo studentei, jis buvo patikėtas – režisierius daugiau aprašo savo veiklas. Negali atsistebėti jų gausa, ypač kryptingumu. Per dieną spėdavo ne tik paskaitose „atbūti“, bet ir bibliotekoje pjesių pasirinkti, šiaip paskaityti, į kino teatrą nubėgti, filmą pažiūrėti.

1968 m. baigęs Vilniaus valstybinę konservatoriją, A. Milinis nenuėjo į aktorius, kaip pats rašo, liaudies teatro režisūrą rinkosi sąmoningai, nes anuomet liaudies teatrai, jo nuomone, buvo tokie jau atgyvenę, nemeniški ir be polėkio, kad būtina reikėjo tą sritį ugdyti. Žinoma, maksimalistinio tikėjimo, kad įstengs apversti pasaulį, jaunimas niekada nestokojo, bet poreikis kurti naują – naujovišką! – teatrą buvo racionaliai pamatuotas. Žmonės sovietmečiu rinkosi sceną dėl įvairių priežasčių. Daugeliui buvo

svarbu surasti tą erdvę, kur kažkokiu būdu būtų galima suprasti ir išsakyti tai, kas vyksta, išsiaiškinti, ar tik tu vienas taip jauti, ar ir kiti gyvena panašiais siekiais, pagaliau teatras – ta vieta, kur auga žmogaus vidus, galbūt todėl ką tik iškeptas jaunas aktorius A. Milinis iš Vilniaus išvažiavo į Šilutę.

Maudėsi, kur karves girdo, bet 1970-aisiais jau rodė pirmąjį savo statytą spektaklį – L. Štoko „Dieviškąją komediją“, kurioje pasakojama, kaip Kūrėjas – gal Dievas? – kūrė pasaulį. Režisierių sužavėjo šmaikštus pjesės tekstas, komiškos situacijos, nedažnai sovietmečiu sutinkami personažai – Adomas, Ieva, Velnias, Mirtis, būrys juokingiausių angelų – ir teksto daugiareikšmiškumas. Veiksmą jaunas režisierius drąsiai pasuko politine linkme, pasitaškė antitarybinėmis spalvomis, įvedė du naujus personažus – apaštalus, „kurie įlįsdavo į fanerinius antikinius kostiumus ir anuometiniu žargonu komentuodavo Kūrėjo klaidas. Taip buvo užmaskuotas politinis spektaklio atspalvis. Kada Kūrėjui nepavyko savaip sukonstruoti pasaulio – juk visur įsigalėjo socialistinis gyvenimo būdas, – jis persirengė civiliais rūbais, užsimaukšlino Nepažįstamojo skrybėlę, pasikabino ant rankos skėtį ir, vesdamasis šuniuką, beje, gyvą, iškeliavo į kitas planetas. Žiūrovai kvatojo pilna burna, plojimai buvo neįtikėtina ilgi“ (iš A. Milinio dienoraščio).

Sukosi kaip išmanė

Deja, toli gražu ne visiems toji jauno režisieriaus išmonė tiko. „Dieviškąją komediją“ vaidinant respublikiniame festivalyje Telišiuose, nuvargusi žiuri atsibudo ir pareiškė negalinti patikėti tuo, kas dedasi scenoje, – nejaugi viešai jau leidžiama juoktis iš tarybinio gyvenimo būdo?.. Bet spektaklis gavo net keturias nominacijas.

Vis dėlto sunku nekreipti dėmesio į priekaištus, kartais net grasinimus, todėl dienoraštyje randasi kitų pamąstymų: „Gerai dalykas mano specialybė – įmantri savo forma, nepriklausoma mintimi (pasirodo, kontroliuojama), sunki savo našta.“ Įdomi toji kūrėjo našta – visa rūpi labiau nei kitiems. Štai Šilutės baldų kombinatas užvertė Šyšą rąstais, A. Milinis rašo feljetoną. Statai spektaklį – sukis kaip išmanai, kai niekas neremia, reikiamos pjesės rankraščio negauni, bandai rašyti savo tekstą – sekasi sunkiai... ►

Kurdamas „Aušros“ teatre, A. Milinis daug laiko praleisdavo su jaunimu.

◀ Bet štai atvažiuoja rašytojas Ignas Piktorna, žada ateiti į repeticiją, o pagrindinis aktorius jau girtas, ta proga su Piktorna ir viena mokytoja iš internato geria iki paryčių, deklamuoja vienas kitam eiles – gražios būta nakties. Vienaip ar kitaip gyvenimas rieda pirmyn. Su moksleivių teatru pastatė G. Mamlino „Ei, drauguži, sveikas“. Žmonėms patinka – daug jaunatviškų posakių, naivių konfliktų. Gastroliuoja po miestelius ir kaimus, ima po pusę rublio už bilieta, rekvizitui kostiumams prasigyvens, bet... dailininkas geria jau trys savaitės, o „Dieviškosios komedijos“ pagrindinis aktorius Žšėtis atsisakė vaidmens, žmona uždraudė. Kategoriškai. Dėl politinių ir kitokių priežasčių. Kad ją perkūnėliai tokią bobą.

„Eičas nė velnio nedirba. Reikia naujo dailininko. Skambinau į Dailės kombinatą, sakė, galime gauti dailininką, bet tik per Plano komisiją.

Medikai aktoriai nebelanko repeticijų. Geria.

A. Milinio teatro aktoriai Lukas Alseika ir Julija Reklaitytė.

A. Milinis su aktorėmis.

Su poetais.

Vaiko į darželį nepriima.
Artėja Naujieji. Kaip šmėklos.
1973 m. sausio 4 d.

Naujieji metai prabėgo kaip gangsteris
automobiliu. Naujųjų nesulaukiau, nes vasa-
rį reikia išleisti bent porą spektaklių.“

(...)

„Eičas atsitokėjo, pradėjo dirbti eskizus.
Perdirbo tuos, kuriuos aš pats sukūriau
spektakliui „Ei, sveikas...“

Dabar vėl geria. Aš rašau dienoraštį, o jis
pila į gurklį.

Mirė aktorius Jono Kundroto tėvas.

Mažai pinigų surinkau. Kaip paprastai,
reikės savo atiduoti.“

(...)

„Atsibodo kautis su avigalių banda. Vis
dažniau jaučiu širdį krūtinėje. Tik susi-
jaudinu, kaipmat uždūstu“ (iš A. Milinio
dienoraščio).

Skauduliai ir pergalės

Dienoraštis kupinas visokiausių įdomybių.
Režisierius stengėsi iš nesėkmių pasijuokti,
bet kartais ir pykčiu pratrūkdavo: „Jūs visi,
aprupinti įstatymais, teisėmis, ginkluoti
antspaudais ir motorizuoti valdiškomis
mašinomis, trinkite užpakalius į posėdžių
salių kėdes ir vystykite kultūrą, rūkydami,
gerdami konjaką, skanduodami beprasmius
šūkius“ (iš A. Milinio dienoraščio).

Viliuosi, kad A. Milinio dienoraštis bus
išleistas ir norintys galės skaityti ir stebėtis
anais senais laikais, kartais visai, rodos,
pernelyg nenutolusiais nuo šių dienų aki-
brokštų. Ketinu tik atskleisti dar vieną labai
įdomią režisieriaus savybę – donkichotiš-

kumą, siranoberžerakiškumą ar kitą kokią
romantišką charakterio ypatybę.

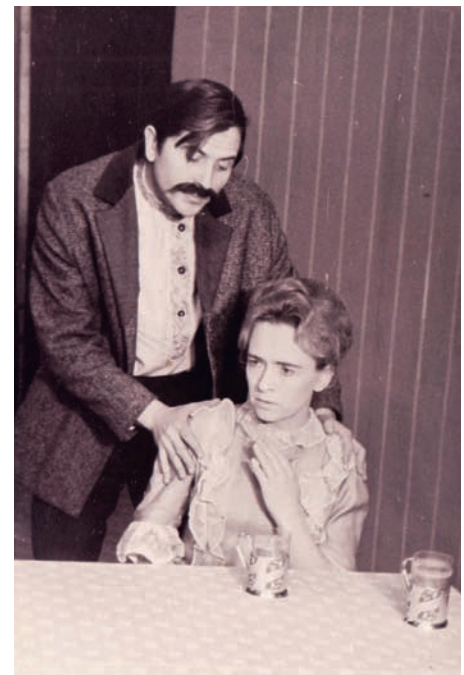
A. Milinis jaunystėje kaip koks Mickevičius
ar Baironas iškeliavo gelbėti Kubos – tiesiog
keisto internacionalumo apsvaigintas –
ir buvo sužeistas. Į kelį. Taip prasidėjo
didžioji kojos epopėja. Nukentėjo toji koja

Poreikis kurti naują – naujovišką! – teatrą buvo racionaliai pamatuotas.

ir avarijoje, trumpėjo, trumpėjo, bet... Ir tų
skaudulių gal nereikia pernelyg krapštyti,
gal verčiau grįžkime prie „Aušros“ teatro ir
kitų A. Milinio sukurtų, suburtų, išpuose-
lėtų kolektyvų, turtingo repertuaro ir kitų
pergalių – nes be kovos pergalės nebūna, tik
nugalėjęs slobiną riteris pelno šlovę.

2016 m. „Klaipėdoje“ Jonas Siaurukas
rašė, kad „...festivaliuose ir kituose susibūri-
muose pagarbiai nutildavo visa publika, kitų
kolektyvų vaikai, režisieriai, žiūrovai, kai
į sceną išeidavo „Aušra“. Kaip nuoširdžiai
plodavo, sveikindavo, žavėdamiesi vaikų
pusiau profesionaliu lygiu.“ Dar rašoma,
kad A. Milinis gebėdavo sudaryti idealias
sąlygas darbui, vienas Dievas nežino, kiek
įtampų, prakaito tai kainuodavo, kiek laiko,
jėgų, galų gale santaupų tai atimdavo. Bet...
viskas baigiasi ir viskas tęsiasi amžinai.

Net ir šiais technologijų nesutramdomo
augimo ir vystymosi laikais žmogui
reikalinga scena, kurioje dar yra erdvės
žmogiškosios prigimties žaismei. Žinoma,
naivu būtų nepasinaudoti mechanizmu

A. Milinis ir Tamara Serko Šilutės liaudies teatre
repetuoja M. Gorkio „Saulės vaikus“.

patarnavimais scenoje, bet argi gali kas
atstoti nesumeluotą, neintegruotą, nemodi-
fikotą aktorius meistriškumą, režisieriaus
išmonę, kai peržengiame patys save, kai
atpažįstame save ir kitus meno veidrodyje,
kai atpažįstame tą patį žmogų, kalbėjusį iš
scenos prieš šimtus ir net tūkstančius metų,
tą patį žmogų, ieškojusį vidinės bendrystės,
supratimo, atjautos. Galima tik padėkoti
režisieriui, visą gyvenimą nuosekliai dirbu-
siam šiai keistai erdvei – scenai, šiai žaidimų
aikštelei, tikresnei net už tikrą gyvenimą.

Amžninieji monstrai: ko o

Maždaug kas dešimtmetį ar du dešimtmečius kino pasaulyje pasirodo vis nauja gotikinio siaubo atgimimo banga. Tai toks pasikartojantis filmų ciklas, kuriame senos legendos ir archeipiniai monstrai vėl prikeliama iš numirusių ir pristatomi naujoms auditorijoms. Pastarieji devyni mėnesiai tai patvirtino itin aiškiai: vienas po kito pasirodė keli nauji gotikinio siaubo bandymai įkvėpti gyvybės klasikiniam monstrams.

Andrius RAMANAUSKAS

Prancūzų režisierius Lucas Bessonas pristatė savo interpretaciją apie „Drakulą“ („Dracula: A Love Tale“, 2025 m.). Taip pat pasirodė ir moderni „Vilkolakio“ („Wolf Man“, 2025 m.) versija. Abu šie projektai ne užsitarnavo itin didelio žiūrovų palankumo ar kritikų pripažinimo, todėl greitai atsidūrė kino paraštėse. Tačiau „Nosferatu“ („Nosferatu“, 2024 m.), režisuotas Roberto Eggerso, ir „Frankenšteinas“ („Frankenstein“, 2025 m.), sukurtas Guillemo del Toro, sulaukė didesnio atgarsio, sėkmingiau atkūrę klasika tapusias istorijas. Tad pažvelkime į šiuos

du filmus giliau ir panagrinėkime, kodėl būtent šie pasakojimai vis sugrįžta į mūsų ekranus. Kodėl kiekviena režisierių karta vėl ir vėl atveria tas pačias kapavietes ir prikelia senuosius monstrus antram gyvenimui?

Tai, ko tikėjaisi

„Nosferatu“ pasakoja apie Eleną ir jos vyrą Tomą Huterį, kurie gyvena Visborgo mieste Vokietijoje. Veiksmas vyksta 1838 m. Tomas, nekilnojamojo turto agentas, išvyksta į atokią ir apleistą pilį sudaryti nuosavybės pardavimo sandorio su grafu Orloku. Tačiau netrukus supranta, kad šis atsisky-

rėlis didikas yra senas vampyras, siekiantis paskleisti maro epidemiją Tomo mieste ir pasiglemžti jo žmoną Eleną. Orlokui atvykus į Visborgą, miestą ima siaubti maras, o Elenai vis sunkiau atsispirti vampyro įtakai. Galiausiai ji suvokia, kad vienintelis būdas sustabdyti Orloką ir sūčiančią mieste ligą – tai paaukoti save.

Mano akimis, „Nosferatu“ žanrui iš esmės neprideda nieko, ko publika nebūtų mačiusi anksčiau. Tai solidus, lėtos įtampos gotikinis siaubo filmas su įtraukiančia estetika ir keliomis stipriomis siaubo scenomis. Taip, čia yra nemažai pakeitimų, lyginant su originaliu F. W. Murnau 1922 m. filmu ir su Bramo Stokerio „Drakulos“ knyga, tačiau šie pakeitimai – labiau estetiškos detalės nei naujų formų ieškojimas. Nelaikau to minusu: gotikiniame kine kelios stiprios scenos ir niūri, sodri atmosfera yra būtent tai, ką šis žanras pažada žiūrovams padėti ant lėkštutės. Ar filme slypi kokios nors gilesnės metaforos, vertos platesnės analizės? Galbūt, bet vargu ar žiūrovai jas įsidėmės ar norės giliau narstyti.

Filme yra ir tipinių siaubo klišių: gal labiausiai užkliūvantis momentas, kai žiūrovai jau seniai žino visą tiesą apie grafą Orloką ir pagrindinę „paslaptį“, tačiau veikėjai vis dar blaškosi, klysta ir daro klaidingus sprendimus, kai žiūrovams seniai viskas aišku, – tokios scenos šiame filme užsitęsia.

Vis dėlto, nepaisant šių trūkumų, „Nosferatu“ yra gana solidus reginys, vienas iš tų filmų, kurie suteikia būtent tą gotikinę aurą, dėl kurios žmonės ir renkasi tokio pobūdžio istorijas. Žiūrėdamas nejauti didelio originalumo pliūpsnio, bet gauni tai, ko tikėjaisi eidamas į tokį filmą.

Veda giliau

Viktoras Frankenšteinas, talentingas medicinos mokslininkas, negalintis susitaikyti su motinos mirtimi, paskiria visą savo gyvenimą tam, jog sukurtų gyvybę iš mirties. Pasinėręs į mokslinius eksperimentus, jis atranda būdą, kaip įžiebtį gyvybę „mirusiam kūnui“, o tas negyvas kūnas

Kadras iš filmo „Nosferatu“ (rež. R. Eggersas, 2024 m.).

o dėl negalime jų paleisti

yra sulipdytas iš daugybės vyrų, kurie žuvo kare, kūno dalių. Tačiau pabudęs jo kūrinys, nors ir parodo nežmonišką jėgą ir fizinius gabumus, yra protiškai atsilikęs. Todėl Viktoras, netekęs kantrybės monstrą intelektualiai išlavinti, jį apleidžia ir palieka mirti. Bet padaras išgyvena ir toliau vienas pats mokosi gyventi stebėdamas žmones ir trokšta būti jų priimtas. Deja, patirdamas nuolatinį atstūmimą, ima nekęsti žmonių, taip pat ir savo kūrėjo. Vėliau jį suranda ir pareikalauja, kad Viktoras sukurtų jam draugę. Šiam atsakius padaras grįžta prie žiaurios keršto.

Manau, „Frankenšteinas“ sukuria daug kompleksiškesnį pasaulį nei „Nosferatu“. Čia konfliktas kur kas ryškesnis, o klausimas „kas yra tikras monstras?“ brėžia įdomesnę siužetinę liniją. „Frankenšteine“ monstras turi savo balsą ir išreikštą perspektyvą. Režisierius G. del Toro padarui suteikė ne vien siaubingą išvaizdą, bet ir emocinį intelektą, žmogišką pažeidžiamumą ir mokymosi troškimą. Jis čia tarsi vaikas, kuris bando suprasti suaugusiųjų pasaulį, nors išoriškai jis kelia baimę ir yra stipresnis už žmones. Priešingai nei filme „Nosferatu“, kuriame vampyras yra viena-sluoksnis blogis, kurį reikia sunaikinti, tačiau paliekama mažai vietos, kad būtų atskleista, ką jis reiškia.

Filosofinis siaubo filmas vis vien geriau nei tik siaubas dėl siaubo.

G. del Toro filmas nagrinėja ne vien kančią ar siaubą, bet ir bando atsakyti į klausimą, ką reiškia būti žmogumi. Kaip mokslininko ambicija sukurti gyvybę virsta jo paties pražūtimi, o jo sukurtas monstras tampa veidrodžiu, kuriame atsispindi kūrėjo ir žmonijos žiaurumas. Tad „Frankenšteinas“ šiuo atveju veda į gilesnius filosofinius apmąstymus apie žmogaus prigimtį ir atsakomybę. Žinoma, originalumo požiūriu juosta irgi neatneša ko nors naujo žanrui, tokie klausimai buvo keliami ir senesnė-

Kadras iš filmo „Frankenšteinas“ (rež. G. del Toro, 2025 m.).

se ekranizacijose ar kituose panašiuose filmuose, tačiau filosofinis siaubo filmas vis vien geriau nei tik siaubas dėl siaubo.

Teisinga klaida

Toks keistas ir smagus faktas apie Frankenšteina: daugelis žmonių, kurie niekada neskaitė Mary Shelley romano arba gerai neprisimena jos romano ekranizacijų, yra visiškai įsitikinę, kad Frankenšteinas ir yra tas mokslininko sukurtas monstras, nors iš tiesų tai mokslininko, sukūrusio monstrą, pavardė. Dar paradoksaliau, kad ši dažnai žmonių daroma klaida iš esmės yra teisinga. Tiek knygoje, tiek jos ekranizacijose būtent mokslininkas Frankenšteinas, apsėstas savo ambicijų ir apimtas neįjautimo savo sukurto monstro kančiais, ir tampa tikruoju monstriškumo simboliu. Nes jis yra kūrėjas, kuris davė gyvybę ir tuoj pat ją atstumia. Jo kūrinys gal ir ne visai žmogiškos išvaizdos, bet būtent mokslininkas įkūnija tą moralinį nuosmukį: neatsakingumą, baimę ir savanaudiškumą. Todėl kai žmonės klaidingai pavadina monstrą Frankenšteinu, jie, nors ir atsiktinai, bet yra teisūs. Panašiai kaip ir su sugedusiu laikrodžiu, kuris du kartus per parą rodo teisingą laiką.

Tai kodėl tokie filmai vis dar kuriami? Kodėl šiuolaikiniai režisieriai nuolat grįžta

prie vampyrų, frankenšteinų, vilkolakių ir kitų gotikinių personažų? Nė vienas iš šių dviejų režisierių, imdamasis „Nosferatu“ ar „Frankenšteino“ istorijos, nesitikejo sukurti kažko „naujo“ tradiciniu požiūriu. R. Eggersas ir G. del Toro puikiai supranta, kad jie nėra pirmieji ir nebus paskutiniai šių klasikinių istorijų perpasakotojai.

Šios istorijos pilnos archetipų, kurie nuolat prisitaiko prie modernaus gyvenimo traumų. Klasikiniai monstrai iš esmės nėra apie monstrus. Jie yra apie mūsų vidinius demonus. Vampyras – užgniaužto geismo metafora. Frankenšteinas grįžta tada, kai visuomenė svarsto, ar žmogus dar vis yra žmogus, ar tik technologinių eksperimentų šalutinis produktas.

Kitaip sakant, šie režisieriai atnaujina senus klausimus. Kodėl bijome mirties? Kodėl bijome savęs? Ką reiškia būti žmogumi? Ar mes kontroliuojame savo kūnus, ar mūsų kūnai kontroliuoja mus? Šiuos klausimus kiekviena karta turi persvarstyti iš naujo. O gotikiniai monstrai tam puikiai tinka. Panašiai kaip kiekviena teatralų karta stato Williama Shakespeare'o pjeses, taip ir siaubo filmų režisieriai grįžta prie ištakų ir iš naujo kelia egzistencinius klausimus, užmaskuodami atsakymus gotikiniais prieskoniais.

„Doooooris“ berniukai, krėžaidę kvadratiniais kamuoliais

Grupės „Doooooris“ parodos atidarymas Klaipėdos apskrities Ievos Simonaitytės viešojoje bibliotekoje.

Pauliaus Sadausko nuotr.

Grupės „Doooooris“ paroda „Berniukai, prisivalgę vynuogių sriubos“ ir „Muziejus“ (kuratoriai: menotyryninkė Danguolė Ruškienė ir fotomenininkas Remigijus Treigys) spalio–gruodžio mėnesiais veikia Klaipėdos apskrities Ievos Simonaitytės viešosios bibliotekos galerijose: „Doooooris“ berniukai, prisivalgę vynuogių sriubos“ – Baltojoje galerijoje nuo rugsėjo 30 d. iki lapkričio 29 d., „Doooooris“ muziejus“ – Nišinėje galerijoje nuo rugsėjo 30 d. iki gruodžio 6 d.

Sondra SIMANA

Atgimė dar kartą

Taigi sugrįžo „Doooooris“. O kuo čia dėta „Prarastoji karta“? Taip pat klaipėdiečių menininkų grupė, susibūrusi 1988 m. Jai priklausė grafikas, tapytojas Romas Klimavičius, vitražistas ir fotografas Virgilijus Bizauskas, juvelyras Vidus Bizauskas,

Prarastą kartą su „Prarastą kartą“ dailiais, vėl įmetė tritaškį

tapytojai Algimantas Jusionis ir Rytis Martinionis, skulptorius Justas Mickevičius, keramikas Laisvūnas Kavaliauskas, pradžioje ir juvelyras Vytautas Karčiauskas. Oficiali grupės pabaiga neskelbta, todėl nereikėtų nustepti, jei grupės nariai surengs „Prarastosios kartos“ parodą ir įmes atsakomąjį tritaškį.

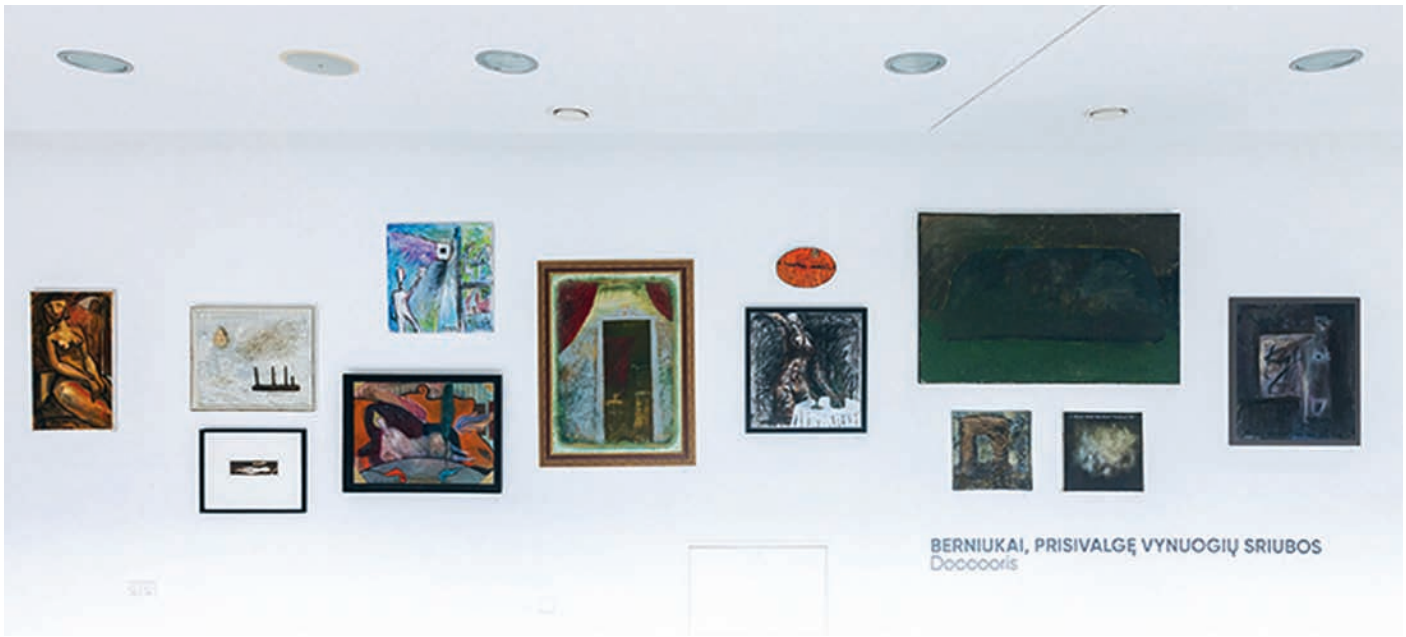
Klaipėdiečių menininkų grupės „Doooooris“ veikla ir jų palikimas – naujojo avangardo dailės ir fotografijos kūriniai – Lietuvos meno lauke laikui bėgant ne nyksta, bet vis labiau ryškėja.

Penki jaunuoliai, mėgę drauge leisti laiką, mokėję palaikyti vienas kito menines ambicijas, savo kūrybinėse laboratorijose ieškoję autentiško individualumo (išskirtinumo), susibūrė pasilinksminti ir bendromis parodomis pajvairinti niūroką 1990-ųjų uostamiesčio gyvenimą. ►

Ekspozicijos fragmentai.

◀ Berniukai paįšdykavo ir paseno, o jų menas ir pats faktas, kad Klaipėdoje veikė grupė „Doooooris“, darėsi vis įdomesnis. Pirmasis grupės sugrįžimas įvyko 2009 m., kai kultūros vadybininkė Eglė Deltuvaitė sudarė ir išleido meno albumą „Doooooris / Klaipėdos menininkų grupė“. Knygos teorinę ir istorinę dalis parašė menotyrininkė Agnė Narušytė, E. Deltuvaitė ir poetas Gintaras Grajauskas. Knygos pristatymą lydėjo paroda „Ką zuikio šešėlis veikė Gdanske?“ Baroti galerijoje 2010 m. pradžioje.

Šiemet I. Simonaitytės bibliotekos organizuojamo festivalio „Inkultūracija“ metu „dorisai“ atgimė dar kartą. Buvo surengta paroda, kurią

inicijavo ir kuravo menotyrininkė D. Ruškienė, treči metai tyrinėjanti „Doooooris“ grupės nario, fotografo Raimundo Urbono (1963–1999) palikimą, pristatanti R. Treigio ir Beno Šarkos fotografijos parodas. Šį kartą ji leidosi į nuotykių su pilna „dorisų“ žanrine ekipuote (tapyba, fotografija, koliažas, objektas). Į pagalbą rengiant parodą Danguolė pasikvietė „Doooooris“ grupės narį fotografijos menininką R. Treigį, kuris viename interviu poetui G. Grajauskui yra sakęs, kad „grupės „Doooooris“ vardas šiaip ar taip nebeišnyks“ („Klaipėda“, 1995 10 28).

Parodos organizatoriai pasitelkė laiko žirkles – parodą parengė iš darbų, sukurtų

1984–2025 m., papildydami nedidele, bet labai įdomia istorine ekspozicija „Doooooris“ muziejus“, kurią sudarė senų laikraščių iškarpos, plakatai, sveikinimai, rašteliai, skiautės, daiktai iš XX a. pabaigos, pvz., R. Treigio mamos laidinis raudonas telefonas, nes tik juo skambindami bičiuliai galėdavo atrasti Remigijų, jei jo netikėtai prirėkdavo.

Parodai I. Simonaitytės bibliotekoje kuratoriai Danguolė ir Remigijus sutelkė 42 paveikslus, fotografijas ir objektus, iš kurių 20 sukurti 2022–2025 m., o likę 22 atkeliavo iš pačių grupės narių privačių kolekcijų, kurios susiformavo jaunystėje, bičiuliams keičiantis savo darbais. ▶

Gerosios savybės

◀ Dar kartą aptarkime „dorisų“ gerąsias savybes.

„Doooooris“ klaipėdiečių menininkų grupė formuotis pradėjo 1988–1989 m., ypač susicementavo miesto valdžios jaunimui duotame buvusiam vaikų darželyje H. Zauerveino gatvėje. Čia savo kūrybines laboratorijas įsikūrė tapytojai, poetai, vitražistai, odininkai, keramikai. Tuo metu Klaipėdos meninis potencialas drąsiai eksperimentavo, nesidairė į Lietuvoje vyraujančias madas ir nebijojo būti opozicijoje. Oficialia grupės „Doooooris“ pradžia galima laikyti 1990 m. spalio 11(15?) d., kai Parodų rūmuose penki jaunuoliai atidarė pirmąją bendrą parodą. Šiai grupei priklausė tapytojai dizaineriai Audrius Jankauskas ir Saulius Kanapeckas, tapytojas Arvydas Karvelis, fotografijos menininkas ir tapytojas R. Treigys, fotografas R. Urbonas. Jie susibūrė kaip priešprieša tuomet jau sunkiasvores pozicijas meno lauke užėmusiai klaipėdiečių grupei „Prarastoji karta“, su kuria, kaip teigė tuometė spauda, „dorisai“ norėjo sužaisti krepšinį, bet tapytojas R. Martinionis iš *prarastųjų* sutiko

žaisti tik kvadratiniais kamuoliais. Taip jie ir žaidė: „Doooooris“ save vadino antigrupe, o savo kūrybą – laisvalaikiu; „Prarastoji karta“ atvirksčiai – ji siekė konceptualaus grynumo, o kūrybinį aktą laikė atsakingu užsiėmimu.

Grupės „Doooooris“ pavadinimo kilmę kiekvienas narys galėjo aiškinti savaip. Doris – senas kuršių laivas; sužemaitintas žodis *durys*, roko grupės „Doors“ ir durų lydinys, o, pvz., A. Jankauskui penkios „o“ primindavo šašlyką. S. Kanapeckas teigė, kad vaikų darželio galerija H. Zauerveino gatvėje turėjo vadintis „Durys“. Grupės neoficialus globėjas rašytojas Rolandas Rastauskas, paklaustas, ką reiškia pavadinimas „Doris“ pajuokavo, kad estų kalboje tai – „prostitutė“, taip įtvirtindamas „dorisų“ grupės prigimtyje slypinčią dviprasmybę. Šiuo metu labiausiai linkstama prie versijos, kad „Doooooris“ yra roko grupės „Doors“ lietuviška versija. Čia *priėjo* tėtūšis A. Huxley ir atidarė *suvokimo duris*, kurios buvo svarbios tiek „Doors“, tiek ir „Doooooris“ grupių nariams.

Grupės „Doooooris“ herbe puikuojausi zuikis, kurio protėvis yra zuikis iš Sedos apylinkių – natūralaus dydžio išlietas iš

cemento. Gerais senais laikais „dorisai“ zuikiais išpaisė net kūdikių namų sienas Giruliuose.

Vaikinų charakterio savybės (tikėtina, neišnykusios ir po 30 metų): jiems būdinga vaikiška nuostaba; mėgsta pasišaipyti, bet nuoširdžiausiai šaiposi tik iš savęs; kai ateina laikas, dirba daug ir greitai.

„Doooooris“ narių kalbos perlai jaunystėje: *mastubatorius, šikšnosvaidis, atsisegam klynus, kaip pas Felinį* ir t. t.

Jaunieji menininkai nujautė, kad politinio virsmo metais galima kurti kitaip, nei tai buvo daroma lig tol. Tada R. Treigys, veikiamas jaunatviško poreikio laužyti fotografijoje nusistovėjusius sterilus vaizdo kanonus, ranka perbraukė klasikinę koloną.

Ir tai buvo didysis sproginimas!

Prasidėjo nauja era – piešinių ir fotografijų, kuriuos vienas bičiulis išmesdavo, o kitas iš šiukšlių dėžės išsitraukdavo ir perbraukdavo, tokiu būdu sukurdamas naujojo meno artefaktus. Žinoma, kad tai nebuvo vien R. Treigio sukeltas didysis sproginimas. Visi „Doooooris“ nariai padarė savo *juodą* darbą, kiekvienas nužudydamas klasikinę koloną savuoju perbraukimu. Ypač karštai darbavosi A. Jankauskas (Janka). ▶

Vakar ir šiandien

◀ **R. Treigys** savarankiškai kurti fotografijas pradėjo 1988–1989 m. Mechanškai veikdamas negatyvus, į nuotraukas įterpdamas vizualinio triukšmo pėdsakus, taip sukurdamas sendinto, nostalgiško vaizdo atmosferą. Rankomis paryškin-damas detales, kolorito bei šviesotamsos kontrastus, fotografas pasitelkė fotografinio antisterilumo galimybes, atsisakydamas klasikinio išgryninto fotografinio kanono. Iš pradžių jis padarydavo nepriekaištingus negatyvus ir jau tuomet juos subraižydavo, užtraugdavo stiklainiuose ir palikdavo ant stalo ar palangės, kur jie papildomai būdavo veikiami saulės, todėl įgaudavo netikėtų, nepakartojamų atspalvių ir subraižymų. Rauginimo filosofiją tuo metu propagavo ir jo bičiulis teatralas B. Šarka, Gliuknamyje įkūręs „Agurkų rauginimo stotį“. Todėl ir šiandieninėje parodoje, įrengtame „Dooooris“ muziejuje“ 1992 m. parodos plakato juostelės gabaliukas eksponuojamas stiklainyje – rauginamas.

Ankstyvasis šiemetės parodos blokas datuojamas 1984–1997 m. Anksčiausiai sukurtas darbas, kuris į parodą pateko dėl jo autoriaus R. Treigio jaunystę reprezentuojančios perspektyvos, – „Obelis“ (aliejiniai dažai, 1984 m.). Netikėta matyti R. Treigio realistiškai ekspresionistine maniera nutapytą obelį portretą. Šį jo darbą sujungęs su 2024 m. nutapyta „Vasara“, kurioje autorius išsitaško juodos spalvos mostais geltoname fone, supranti, kad „Vasaros“ aistra ateina iš 1984 m. „Obelės“ balto kamieno raudonos žemės fone.

R. Treigio fotografinis kinas mūsų vaizduotėje jau turi savo nuosavus bėgius ir stoteles su stogeliais nuo lietaus, tačiau jo naujausias darbas „Penkiolika pasiaiškinimų“ (2025 m.) ant tų bėgių taip lengvai neužsiropščia, nes žiūrovai vedžiojami už nosies. Sunku suprasti, ar tai fotografija, ar tapyba. Panašu, kad Remigijus leidžiasi į naujos žemės paieškas; joje sulies savo ištikimybę fotografijai su potraukiu tapybai.

R. Urbonas fotografavo estetizuotus miesto, gatvių reportažus, fiksavo naminį „gyvenimą ant stalo ir po stalu“, dokumentavo Žemaitijos ir Prūsijos peizažus bei architektūrą. Nuosmukį menininkas išgyveno 1995 m., kai vokiečių leidykla, turėjusi išleisti jo Prūsijos fotografijų albumą, bankrutavo. Bet nelaimės po vieną

nevaikšto, kažkas pavogė jo fotoaparata. Normalaus darbo neturėjo, o dar tas ruduo su savo nykiausiu lapkričiu, užsitęsiantis iki Kalėdų, pareikalavdavo psichinės ištvėmės. Paskutinius ketverius metus iki tragiškos žūties R. Urbonas gyveno lyg ant slenksčio, kurį tikėjosi peržengti ir pradėti naują gyvenimą, anot jo, „visokeriopa prasme“. Parodoje eksponuojami dar niekur nerodyti du R. Urbono darbai – moters aktai. Lig šiol nebuvo žinoma, teigė menotyrininkė D. Ruškienė, kad R. Urbonas būtų fotografavęs aktus. Tad, neabejotinai, šios dvi naujos jo fotografijos iš artimųjų asmeninio archyvo yra parodos sėkmė, iki kurios ateiti vis dėlto reikėjo laiko.

A. Jankausko žodžiai „tauta, žiūrinti rimtai, pasmerkta išnykti“ prilipo visiems „Dooooris“ grupės nariams. Audrius, rašė kultūros žurnalistė Rita Bočiulytė, turi anglišką humoro jausmą ir Zubovų giminės kraujo. Su Raimundu U. Audrius susipažino kavinėje „Teatrabaris“, kai Raimundas paklausė, ar jis nesutiktų su juo pasivažinėti po Prūsiją, mat Audrius tuo metu vairavo (tėvo) mašiną. Sutiko ir jiedu leidosi į kelį: vienas fotografavo, kitas piešė.

Audriaus piešiniai – linksmi, gyvenimiški nuotykių. Gal todėl jam G. Grajauskas pasiūlė iliustruoti jo poezijos knygą „Atsiskyrėlio atostogos“ (1996 m.).

Audriaus tapybai būdingas koliažo principas, jis savo paveikslus aplipindavo tualetiniu popieriumi, iškarpomis,

medžiagos gabalais. Dabartinėje parodoje eksponuojamame naujausiame kūrinyje „Po audros“ (2025 m.) taip pat panaudotas koliažas: apatinėje paveikslų dalyje įklijuotas didelis gintaras, kurio viduje užsidėga lemputė. Tai Audriaus *gintaro kambarys*. Svarbiausiu orientyru A. Jankausko (Jankos) kūryboje išlieka žmogaus figūra ir tai, kas nutinka žmogui.

Visi specialiai šiai parodai sukurti darbai jau yra eksponatai, galintys keliauti į būsimą Klaipėdos miesto meno muziejų.

Po 30 metų šio autoriaus kūryba tokia pat chuliganiška ir provokuojanti. Tik temos įgavusios brandesnio gyvenimo dimensiją. Bibliotekoje, užlipus laiptais į antrą aukštą, pasitinka aplink koloną aplipę A. Jankausko darbai. Ant kėdės išsidrėbęs geltonas Zuikis Puikis (2025 m.), kuris yra ir Zuikis Atonas, ir Zuikis teroristas, ir visi kiti zuikiai, kuriuos Audrius pažino per ilgą savo gyvenimą. Kitoje kolonos pusėje – dar du jo naujausi tapybos darbai, primenantys vizualias epitafijas, savęs pagarbinimo ritualą, – „Vienaragis startuolis“ (labirinto centre – autoportretas) ir „Bone and rose“ (juodame fone

šviesaus kaulo vazelėje pamerкта pražydusi raudona rožė). Ant galinės sienos vienas šalia kito išeksponuoti A. Jankausko 1992 m. darbas „Balius“, primenantis Boscho „Kvailių laivą“, ir 2025 m. sukurta didelio formato drobė „Selfie prie jūros“. Asmenukės herojus yra savimi patenkintas tipas, nes jam pavyko išlikti po *baliaus kvailių laive*.

S. Kanapecką bičiuliai vadino Seniūnu, nes Dailės akademijoje jis buvo kurso seniūnas. Saulius drauge su A. Jankausku, A. Karveliu ir R. Treigiu baigė dizaino studijas Klaipėdoje, tapė ir sėkmingai dirbo dizainerio darbu. Šiometėje parodoje didžiausią įspūdį (gal todėl, kad šis grupės narys mažiausiai pažįstamas) sužadina jo darbas „Pro duris“ (1997 m.). Žaisminga prancūziška elegancija, gyvenimo kaip cirko traktuotė ir tylus ateities laukimas. Primena Paryžiuje gyvenusio tapytojo Vytauto Kasiulio paveikslų nuotaikas. Kitas S. Kanapecko darbas „Moteris, gulinti po kiparisu“ (1994 m.) tik patvirtina, kad XX a. 10-ojo dešimtmečio vidurys buvo šio dailininko talento viršukalnė. O 2025 m. sukurti specialiai parodai tapybos darbai „Juodos akys“ ir „Raudonos akys“ ieško užpildančios erdvę kompozicinės galios, bet spalvos poezijos ir universalumo proporcijos jau nesukuria tvinpyksiškos paslapties šešėlio. Nors dizainerio teptukui būdingos aiškios kompozicijos ir spalvų įtaigos nestokoja.

A. Karvelis nemėgo, o gal ir nemėgsta sugrįžti prie darbų antrą kartą, nes sugrįžus išsina jau visai kitas darbas. Darbu nulemdavo (o gal ir tebenulemia) tai, kas pasitaikydavo dailininkui po ranka – dažai, skiediklis, kartonas ar porėmis, aptrauktas drobė, kartais tapydavo ant šiukšlių, rastų apleistuose pastatuose. Bet dėl to jo kūrybinis įkarštis nesumažėdavo. A. Karvelio darbų galutinis rezultatas buvo ir išlieka tokio lygio, kad medžiagos prastumas (paprastumas) neturi absoliučiai jokios įtakos. Ir tai yra unikalu. Karvelio abstrakcijų gylis išduoda menininko prigimtinę intelektualinę būklę. Jo iki ritualinės tuštumos pertempioje erdvėje pakabinami arba padedami statiški daiktai-objektai erdvę pripildo prasmės. Ir ne šiaip paprasto suvokimo, kodėl kas rytą turi atsikelti, bet apskritai, kodėl kas rytą turi gyventi. Tamsoje (prieblandoje) sušvytinti objekto (mirusio ir prisikėlusio kūno) linija tampa amžinybės liudijimu.

Specialiai šiai parodai A. Karvelis sukūrė penkias kėdes „dorisams“ ir nedideles *suvokimo duris* – „Iš dviejų lentų“ (2025 m.). Mintis galėtų būti tokia, kad prieš žengiant per sumažėjusias *suvokimo duris*, visi penki bičiuliai, nesvarbu, kad jau vienas seniai miręs, susėda ant kėdžių ratu. Virš jų galvų kabo žabų gniužulas. Kai jie bus pasiruošę, kiekvienas išsėdėjęs jam skirtą laiką ir išjautęs šalia sėdinčio draugo petį, Viešpaties ranka uždegs žabus, ir jie visi pakils

nuo savo kėdžių baltais dūmais. A. Karvelio sukurti objektai yra neįtikėtinos koncentracijos meno kūriniai, galintys būti, norėčiau tikėti, pirmieji, kuriuos nupirks miestas (o gal mecenatas) būsimam Klaipėdos meno muziejui.

Miesto meno muziejui

Visi specialiai šiai parodai sukurti darbai jau yra eksponatai, galintys keliauti į būsimą Klaipėdos miesto meno muziejų. Gaila, bet Klaipėda savo menininkų palikimo vis dar sistemiškai nekaupia. Kūrėjams mirus, jų darbai išsibarsto po privačius namus, tik vienas kitas pasiekia muziejaus archyvą. Nėra kur pasižiūrėti grupių „Doooooris“, „Prarastoji karta“, *Mansardos* dailininkų, marinistų, akvarelininkų, skulptorių ir kitų talentingų Klaipėdos dailininkų, fotografų darbų. Laikas pradėti pirkti iš autorių kūrinius, kaupiti klaipėdiečių kolekciją, kuri ateityje turės neįkainojamą vertę. O grupės „Doooooris“ ankstyvieji ir vėlyvieji darbai galėtų tapti pirmaisiais Klaipėdos miesto muziejaus eksponatais, tereikėtų juos nupirkti iš autorių ir surasti tinkamą vietą saugojimui ir eksponavimui.

„Doooooris“ kūryba priklauso Klaipėdos „Fluxus“ judėjimui, kuris turi unikalią istoriją: vokiški šlageriai Hitlerio intonacijomis „Fanierkėje“ (1980–1988 m.), dailininkų grupės *Mansarda* darbai ir jų rengiamos parodos Puodžių gatvėje (1989–? m.), meno akcija „Daiktų maištas“ (1992 m.), Gliuknamio hepeningai (1990–1994 m.), grupės „Berželis“ koncertai „Priplaukoje“ (1995 m.), įvairiomis formomis atgimstantis Mėmelio mitas, „Doooooris“ grupės kūryba, performerio B. Šarkos estetika: ritualas, fotografija ir kinas, knyga albumas „Drozofilos, didžėjai ir džedajai III“ (2022 m., Kūrėjų sąjunga. Kristinos Sadauskienės tekstai, Pauliaus Sadausko fotografijos, bendradėjininkai ir autoriai – B. Šarka ir Vladas Balsys), baras „Bohema“ (1990–2004 m.). Baro „Herkus Kantas“ veikla taip pat priskirtina Klaipėdos „Fluxus“ judėjimui, kuris ir šiandien yra gyvybingas, ieškantis naujų formų, naujų nišų ir todėl įdomus.

Etnokosmologija: dangaus

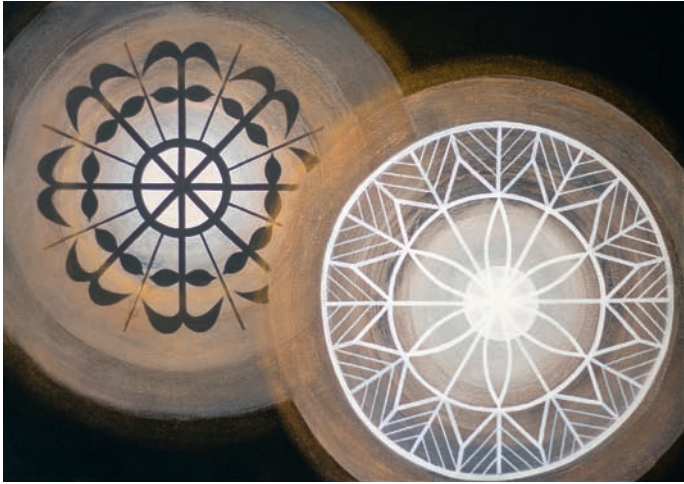
Meno galerijoje „Lyceum“ pirmą kartą Klaipėdoje spalio 23 – lapkričio 14 d. pristatyta latvių kilmės menininkės Maijos Briedės-Adomavičienės tapybos darbų paroda „Etnokosmologija: dangaus kūnai baltų simboliuose“. Joje klaipėdiečiai ir miesto svečiai buvo kviečiami pamatyti naujausius dailininkės darbus ir patyrinėti dangaus kūnus per lietuvių ir latvių tautas jungiančią etnografinę simboliką. ▶

M. Briedės-Adomavičienės tapybos darbų parodoje „Etnokosmologija: dangaus kūnai baltų simboliuose“.

Galerijos „Lyceum“ archyvo nuotr.

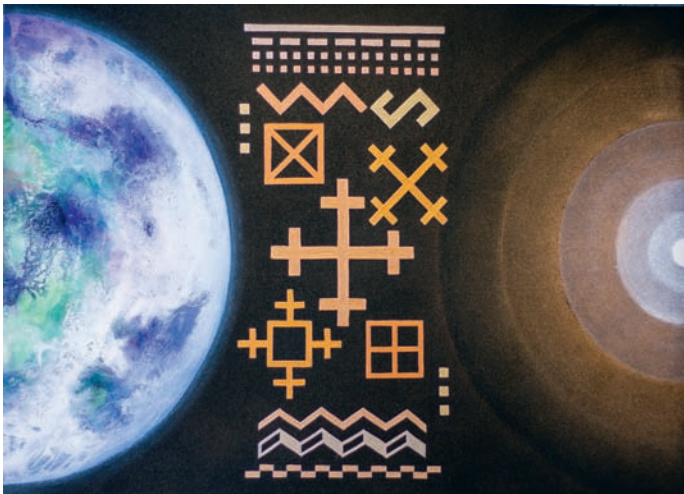
s kūnai baltų simboliuose

M. Briedė-Adomavičienė. Dvinarė šviesa. 2025 m. Drobė, akrilas.

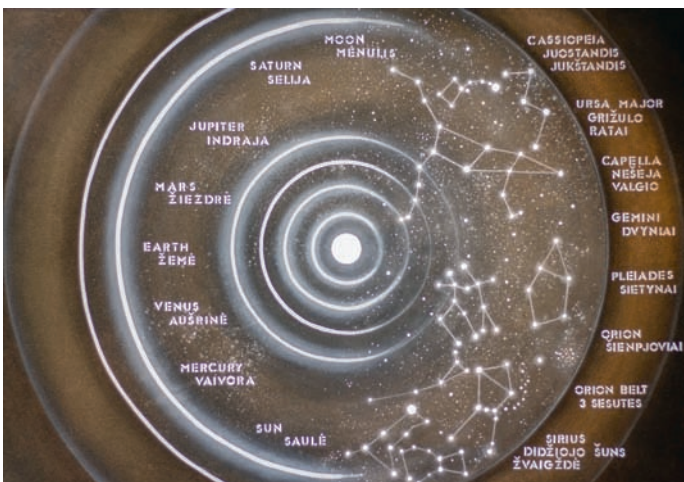
Mėnulis. 2025 m. Drobė, akrilas.

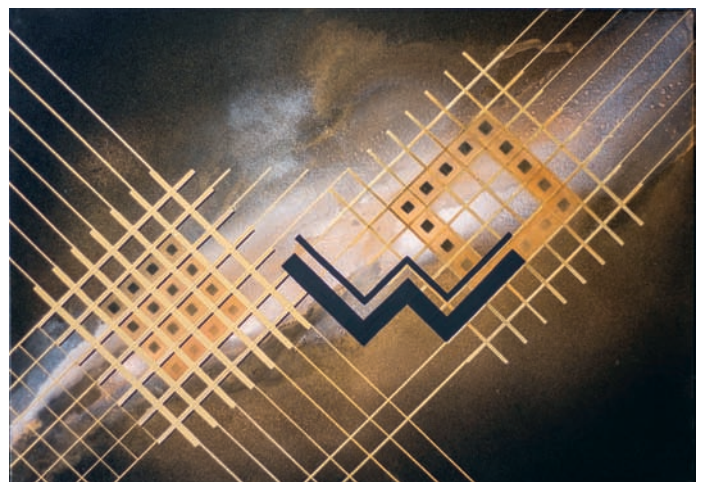
Žemė. 2025 m. Drobė, akrilas.

Saulė. 2025 m. Drobė, akrilas.

Žvaigždės, žvaigždynai ir planetos. 2025 m. Drobė, akrilas.

Visata. 2025 m. Drobė, akrilas.

Agota BRIČKUTĖ

Giminingos baltų tautos

◀ Latvijoje gimusi, šiuo metu Londone gyvenanti ir kurianti menininkė M. Briedė-Adomavičienė (gim. 1964 m. Cėsyje, Latvijoje) visus šiuos metus skyrė giminingų lietuvių ir latvių tautų mitologijai, folklorui bei ornamentikai tyrinėti. Parodoje galerijoje „Lyceum“ pristatytas latvės projektas „Etnokosmologija: dangaus kūnai baltų simboliuose“ vizualiai ir konceptualiai sujungė archajinius baltų ženklus, šiuolaikinius fotografinius duomenis ir gyvą istorinę išmintį.

Mišria technika nutapytose drobėse atsiskleidė unikalūs menininkės žvilgsnis į baltų etnografinius simbolius, atskleistas jų ryšys su astronominiais objektais, tokiu būdu sujungiant mokslą ir dvasingumą, neaprepiamą visatą ir dvasinę tautų paveldą. Remdamasi lietuvių ir latvių tautų folkloru, mitologija, dainomis ir ornamentika, autorė vizualizavo charakteringiausias ženklus, vaizdinius ir simbolius, išlikusius archeologiniame ir etnografiniame baltų tautų pavelde, tradicinėje ir šiuolaikinėje kultūroje.

Mokslas ir dvasingumas

Etnokosmologija autorė susidomėjo dar 1990-ųjų pradžioje, Baltijos tautų nepriklausomybės atgimimo laikotarpiu. Tuo metu vykęs staigus ir neregėto masto nacionalinių simbolių suklestėjimas bei naudojimas kasdieniame gyvenime ir

šventėse pažadino latvių menininkės smalsumą ir paskatino ją tyrinėti etnografinius simbolius.

Pastaraisiais metais dailininkė daug dėmesio skiria kosminėms temoms, kurdama tapybos serijas, kurių pagrindiniai objektai – Saulės sistemos planetos ir jų palydovai. Remdamasi astronominėmis fotografijomis, moksliniais duomenimis, studijuodama baltų simboliką, M. Briedė-Adomavičienė kuria darbų ciklus, kuriuose žiūrovai turi galimybę pamatyti Saulės sistemą ne tik iš mokslinės perspektyvos, bet ir pažinti ją kur kas subtilesniu lygmeniu – pro mūsų protėvių pasaulėjautos prizmę.

Parodoje galerijoje „Lyceum“ eksponuotose darbuose atsiskleidė keliasluoksni autorinė tapybos technika, kurioje susijungė natūralistinė tapyba ir grafinis ženkliskumas. Paveiksluose autorė siekė tiksliai atkurti astronominius objektus, atspindėti dangaus kūnų materialias savybes ir panardinti žiūrovus į visatos platumas. Tapybinis kūrinių sluoksnis lygiavertiškai papildytas etnografiniais ženklais, kurie preciziškai aplikuoti pasitelkiant miltelinius dažus. Keliasluoksni tapybos būdas atspindi dualistinę autorės meninę poziciją – siekį sujungti išorinį, regimąjį pasaulį ir dvasinę baltų kultūros plotmę, kolektyvinę tautų pašąmonę.

Geometrinės struktūros

Dailininkės M. Briedės-Adomavičienės kūrybos konceptualumas prisodrintas bendros lietuvių ir latvių tautų simbolikos, mitologinių būtybių, panašaus planetų ženklavimo. Kurdama paveikslų seriją, ji rėmėsi Vilniaus akademijos profesoriaus, leksikografo

ir pamokslininko Konstantino Sirvydo (1579–1631) žodynu ir jame užfiksuotais senoviniais žvaigždžių, žvaigždynų ir planetų pavadinimais. Remdamasi sukaupta etnografinė medžiaga, latvių menininkė savo kūriniuose interpretavo tiek lietuvių, tiek latvių tautų archajinę simboliką, iki šių dienų naudojamą tradiciniuose audinių raštuose, architektūroje, amuletuose, ritualuose.

Neatsitiktinai parodoje nugulė dvi drobės, vaizduojančios Saulę. Juk tai viena svarbiausių baltų mitologijos dievybių, laikoma gyvybės ir šviesos globėja, teisingumo saugotoja. Tiek lietuvių, tiek latvių tautose naudojamas bendrinis Saulės pavadinimas autorės paveiksluose perteikiamas pasitelkiant charakteringą apskritimo, aštuonkampės figūros ženklavinimą, simbolizuojantį gyvybės judėjimą ir ciklišumą, harmoniją ir pusiausvyrą.

Neatskiriamas Saulės palydovas visame šviesos ir derlingumo cikle – paslaptingoji dievybė Mėnulis, atsakinga už sėją ir derlių, augimą ir nykimą, judėjimą gyvybės arba nebūties link. M. Briedės-Adomavičienės kūrinyje siekta sukurti nakties ir paslapties šydą, o centrinis laužytų linijų ornamentas atspindi šio dangaus kūno baltišką ženklavinimą.

Sakralinis žemėlapis

Baltų simbolikoje gausiai naudojami ornamentai, raštų pynimo struktūros atspindi sudėtingą kosmoso tvarką, neaprepiamą Visatos audinį, sudarytą iš tarpusavyje glaudžiai sąveikaujančių procesų, susipinančių ciklų ir energijos srautų. Etnografijoje kosmosas suvoktas kaip gyvenimo tęstinumo, harmonijos ir visumos simbolis, tiltas tarp žmogaus, gamtos ir dieviškųjų jėgų. Vaizduodama Visatą, dailininkė M. Briedė-Adomavičienė audžia sudėtingą geometrinį tinklą, atspindintį vientisą kosmoso struktūrą.

Tapybos darbų ciklu dailininkė kviečia giliau suvokti savo šaknis, permąstyti savo santykį su tradicija, ieškoti praeities ir dabarties jungčių. Autorė primena, kad į dangų galime žvelgti ne tik kaip į estetinį pasigėrėjimo šaltinį ar pragmatiską mokslo sritį, bet ir kaip į sakralinį žemėlapi, turtingą baltų pasaulėvaizdį, kurio atgarsiai iki šių dienų jaučiami čia – žemėje.

Jurgita JASPONYTĖ

Kol renku žoles

kapinių terasos ir namai
obely pakibęs apynys
saulė įsipainiojus žemai
danguje – pusnyno atspindys
atkartoja pustuštes erdves
po sniegu sušalę obuoliai
jas suras gal stirnos. nesuras
obuolių tų – per arti namai

dilgelės švari briauna atrieks
liepkalnio kalvas
sušalusioj gelmėj
perskros viską
kol renku žoles
liepkalnio daubos žalioj sterblėj.

Udenio undinės

Ugnei

Atėjau ir upe išsiliejau
upėj pilna žuvies ir
vėlių

plūduriuojai many
tuo metu aš panyru į Zarasą
imu prisimint
kas esu ir
kur man namai
kur man grįžti

nors dar nežinau
kaip ir tu nežinai
kad išnėrus
bus viskas kitaip –
nebijok
nes ir aš nebijau

žodžiai popieriun
išsiliejo toliau
viskas

net kaip šaukti tave dar
nežinau
aš pati dar bevardė
bet jau

niania šaukia
kitam krante –
pinčiuk ežerenski

aš plaukiu ta kryptim
nors, gal greičiau, srovenu.

Kitas krantas

kiekviena ateinanti banga
perrašo krantą.
tiktai tu nejudrus lieki ▶

Ričardo Šileikos nuotr.

◀ jame stovėti.
kol lenkiesi akmenuko,
banga jį uždengia
dešimtimis kitų.
ir taip keičia krantą.
tau tebestovint jame.
judviejų žaidime tu visada tas –
nejudrusis
nes bet kuris tavo judesys
prieš jos judesį yra niekas.
ji diktuoja taisykles.
o tu prisitaikai.

ji perdirba tavo paliekamas šiukšles
todėl dabar lenkiesi paimt
jos nugludinto stikliuko
o ji dėlioja savojo kranto kaleidoskopą
kurį stebėdamas penkiametis
Palangos pajūry manei
kad kitam jos krante Amerika
viltingas sukeistas krantas

o dabar esi čia.
Sudėliotas.

Didžiojo šuns nykštukinė galaktika. Vėlinės

man patinka labai
bėgantys pieva vilkai
nes iš miško į mišką jų kelias –

buvo lapkričio žilas ruduo
(gal ir buvo kokia dar spalva, bet tamsoj
nematyti)
brido pieva vėlė –
(giedodami ėjom jai iš paskos)
nes iš tos atminties kiton josios kelias
kur kapeliai ir supuvę kryžiai miške
pilkapiai ir samanose tarp grybų žvakės –

ir ūmai šitie grybai ant žemės
pradedą atitikti uždegtą danguj
kažkurį

(gal šunelio)
gal net mūsų miškų platumoj neregimą
Vilko žvaigždyną
o viršum mūsų galvų
vėlių kojom išmintas takas
jungia mus su kita galaktika –
Didžiojo šuns nykštukine:

užtat žemėje šianakt mes pasiklydom
ir neradom žilam miške šitų pilkapių
tiktai samanose šungrybių mažas žvaigždynas
rodo, kad čia ir turėjom ateiti
ir

nuo tų pilkapių atsklinda
pratisa savos genties daina –
tos pilkos, kur vilkais vadina.

Vėjo marimba

Taip, aš nebuvo patenkinta
kai pėsčiųjų tiltą virš geležinkelio
apkalė medinėm lentelėm.

Ne, medis man labai patinka.

Bet nemačiau prasmės dabar
naudot tą medieną senam tiltui
jeigu tas tiltas ir be jos lig šiol tarnavo,

jeigu tas tiltas buvo kaip buvęs,
man atrodė visa tai tiesiog
medienos švaistymas,
neekologiška.

Bet kai dabar einant tiltu
vėjuotoj dienoj
tiltas tampa vėjo marimba –
gaudžia mušamas gūsių –

aš jo klausausi ir
priimu pokyčius
nebevertindama.
Tik klausausi
gaudimo.

Šįryt stebėjau žemės sukimąsi –
jį geriausiai jauti
horizonte tekant saulei
ir mėnesiui leidžiantis –

žemė nešė mane
kaip kad neša jau
penktą dešimtį metų

tu stebiuos šią akimirką
tai atrodo stebuklas
kurio paprastai nematai
ir laikai kasdienybe
arba apskritai niekuo
nelaikai.

o ji tave –
laiko.

Namas

Ištrauka iš sp

Sigitas BENETIS

Parvažiavęs ir pastatęs mašiną pavėsinėje,
jis bandys prisiminti, kur tas širdį dras-
kantis garsas jį užklupo, tarytum ta vieta,
kurioje Darius atsidūrė netinkamu laiku,
tas veiksmas, kurį jis tuo metu atliko,
būtų gyvybiškai svarbu, nes pateisintų jo
neveiksumą. Juk neveiksumas savaime
nėra blogis – žmogus gali turėti lengvi-
nančių aplinkybių. Jis tuo metu kepė mėsą
ant vėliniškai stiprios ugnies ir skaičiavo iki
trisdešimties. Taip, klyksmas užtiko ties
penkais, bet jis negalėjo palikti degančios
mėsos ir bėgti į pagalbą. Ne. Jis tuo metu
sandėliuke, pasilipęs ant kopėčių, keitė
perdegusią lemputę ir turėjo išlikti ramus,
kad nenukristų. Kiekvieną kartą sugalvoja
vis kitas aplinkybes. Tas klyksmas ištrynė
kažkurią atminties dalį. Mildai pasakė, kad
buvo išvažiavęs pirkti žvakučių. Mantuko
gimtadienis. Ar ją tai įtikino?

Jų namas, galima sakyti, stovi kopose,
todėl vasarą, nors viešo paplūdimio nėra,
žmonės, mėgstantys privatumą, čia ateina
ir jų šukalėjimai prie atviro lango ar atvirų
terasos durų girdėti kuo puikiausiai. Iki
tos dienos jam tai netrukdė. Priešingai.
Poilsiautojų skleidžiami garsai lyg lopši-
nė padėdavo užmigti. Bet jau metai, kaip
ramybė baigėsi. Dabar kiekvienas stipres-
nis žmogaus, ypač moters šuktelėjimas jį
suspaudžia, tarsi spaustų velnias riešutą, ir
Darius išgirsta galvoje trakstelėjimą.

Persikėlė čia prieš septynerius metus. Jis
neprisimena, kad būtų taręsi, kuriam pa-
togiau nuvežti vaikus į mokyklą ir parvežti
namo. Šeštadieniais įprastai visi važiuoja į
Klaipėdą – sūnui teniso treniruotės, jis tuo
metu su draugais žaidžia krepšinį, Milda
su dukra lanko jogą. Tačiau praėjusių metų
savaitgalis turėjo kitokį planą – draugai su-
galvojo važiuoti prie ežero. Kvietė ir Darius,
bet jis atsisakė. Mantukui suėjo devyneri,
ta proga žadėjo atvažiuoti į svečius Mildos

as prie jūros

o audai rengiamo romano

brolis su šeima ir vaikų seneliai. Darius pasisiūlė gaminti valgių ir paruošti stalą.

– Labas, – išgirsta žmonos balsą. Ji pasitinka prie durų ir pažvelgia panašiai, kaip tąkart, kai jis pamelavo dėl žvakučių. Šiek tiek primerktos akys, lūpų kampučiai dirbtinai pakelti į viršų. – Kur taip ilgai buvai?

– Labas.

Jis stengiasi nežiūrėti į akis. Nusispiria batus ir vietoj to, kad paliktų juos kaip įprasta ant grindų, tvarkingai deda į batų dėžę. Nori iššęti laiką, nors jau yra sugalvojęs pasiaiškinimą. Bet Milda apsisukusi nueina virtuvės link.

– Ar žinai, kokia šiandien diena? – pasigirsta prislopintas balsas iš virtuvės.

Ji nešaukia, ji niekada nešaukia. Pastaruoju metu labiau patiktų, jei pakėlus balsą imtų priekaištauti, įtarinėti neištikimybę ir

panašiai, o jis, pasitelkęs visus aktorinius sugebėjimus, entuziastingai išdėstytų paruoštą melą ir, išizeidęs dėl įtarinėjimų, užsidarytų vienas. Kur nors, kur niekas nematytų.

– Pasveikinau Mantuką telefonu. Ėmė verkšlenti, todėl dar kartą turėjau paaiškinti, kodėl gimtadienio šventę nukeliame kitam savaitgaliui. Žinai, ką jis atsakė?

– Jis man atkartoję judviejų pokalbį. Bet tikrai, nejaugi negalime apsieiti be alkoholio?

Tuo metu Darius siekė vynu taurės ir ranka pakibo ore. Ji nėra priekaištavusi, nors draugų kompanijoje Darius ne kartą yra padauginęs. Tačiau ir ji nespjauna į vyną. Vienintelis Mantukas žiūri kreivai. „Mano tėvai kiekvieną vakarą geria vyną, bet jie nėra alkoholikai“, – tokiais žodžiais pradėjo rašinėli. Buvo rimtai supykęs, kad gimtadie-

nis atidedamas ir nurimo tik įtikintas, kad tokiu atveju neatvažiuotų seneliai, kad klases draugus sekmadienį atvežti būtų keblu.

– Skambino Valentinas, – pasakė, statydama ant stalo taurę. – Dar kartą padėkojo už pagalbą. Jo manymu, mes per daug davėme pinigų. Antkapis Klaudijai kainavo mažiau, ir jie nori grąžinti likutį. Pasakė, kad būtinai grąžins ir kitą dalį. Kelis kartus pakartojau, kad mes neskolinome ir nieko iš jų neimsime.

– Ką jis atsakė?

Milda gurkštelėjo vynu ir, pastačiusi taurę, paėmė nuo stalo cigarečių pakelį. Jos pirštai nežymiai virptelėjo.

– Jis tylėjo. Po to pasakė, kad perduos pinigus Policininko šeimai. Pasakiau, kad Policininko šeimai aukojo daugybė žmonių. Jis atsiduso ir atsisveikino. ►

Vyto Karaciejaus nuotr.

◀ Ji išėjo į terasą. Apie tą dieną jis žino daugiau, nei rašė žiniasklaida. Policininkas ne tarnybos metu, siaučiant jūroje audrai, išgelbsti du vaikus ir jų tėvą, bet gelbėdamas trečią vaiką... Ko jam labiau gaila? Mergaitės, kurios Policininkas nespėjo išgelbėti, ar Policininko, kurio kūno jūra taip ir negražino? Savęs? Kažkokie likimo spąstai. Namą jie pirkto iš verslininko, kuris sugebėjo gelbėjimo paskirtį pakeisti į gyvenamąją.

Grįžta Milda. Akys drėgnos. Prislūkina lyg katė prie stalo, bet nesisėda. Prieina iš nugaros ir apkabina. Tik ji moka taip apkabinti. Tarsi įtraukia į save ir laiko, ir taip šilta. Jis glosto jos ranką. Darius nedrįsta sakyti, kad lanko baseiną su specialia gelbėtojams skirta programa ir vaikšto pas psichologą. Jei Milda tikrai norėtų atsakymo į klausimą, kur jis taip ilgai buvo, turėtų paklausti apkabinius. Tada greičiausiai pasakytų, greičiausiai nedrįstų meluoti, nors yra paruošęs kitokį atsakymą. Jis turi vaikystės kompleksą. Mama versdavo eiti į muzikos mokyklą, o jis pamokų metu slampinėdavo po miestą. Po kurio laiko, išaiškėjus tiesai, mama pasitikdavo grėsminga poza ir lyg baisus šuo suurgzdavo – „Kur buvai?“. Atsakymų Darius būdavo paruošęs ne vieną ir ne du. Slampinėjimas davė naudos – jausdamas skriaudą, ieškodamas teisybės, kurdavo melą ir lavino fantaziją. Psichologui pasakė, kad vėjuotą dieną nebegali išeiti į terasą ir vengia žiūrėti pro langus.

– Dariau, paroduokim namą, tas vaizdas man nemielas.

– O gal ištaisysim klaidą ir įrenkim čia gelbėjimo stotį? – paklausia tarsi norėdamas pajuokauti ir išsklaidyti niūrumą.

– Gera mintis, – Milda atrodo pagyvėjusi. – Pasikeisdami galėtume budėti. Aišku, reikėtų pasiruošti. Nusipirktume vandens motociklą, liemenių ir kitos įrangos. Žiūronus turime.

Vienu metu jam pasirodo, kad ji viską žino. Kalbos maniera, gana ilga pauzė prieš paskutinį sakinį apie žiūronus, truputį primerktos akys ją išduoda.

– Gal reikėtų užsiimti švietėjiška veikla? – bando nukreipti kalbą. – Važinėti per miestelius, kaimus ir pasakoti žmonėms, kad jūra yra pavojinga.

– Nežinau. Kaip tu tai įsivaizduoji? Be to, žinai, kas ateitų? Tie, kurie supranta apie pavojų, bet nežino, kaip išvengti jūros traukos, tie, kurie nemoka suteikti pirmosios pagalbos. Ateitų tie, kurie kabant raudonai vėliavai į jūrą nedrįstų kišti kojos.

– Taip, – keldamas taurę pasako Darius ir atsidūsta.

Nors jis stengėsi apsaugoti nuo blogų emocijų, kažkokia jėga, veikianti jo valią, priversdavo save kankinti ir perskaityti apie nelaimę visus straipsnius. Socialiniuose tinkluose žmonės dalijosi pažįstamų ir draugų drąsiais poelgiais, kas, Dariaus manymu, turėjo slaptą norą sumenkinti Policininko žygdarbį. Žurnalistai šniukštinėjo, klausinėjo kiekvieną mažiau ar daugiau Policininką pažįstantį žmogų, sužinojo, kad jis buvo smulkaus sudėjimo, švelnaus būdo, be galo drovus, abejojantis savimi ir bijantis kraujo. Taip apibūdino bendradarbiai – jie labiausiai stebėjosi Policininko poelgiu. Kažkas iš žiniasklaidos atstovų parašė, kad kadaise Policininkas budėjimo metu neišdrįso prieiti prie krauju paplūdusio žmogaus, dėl to tiesioginis vadovas buvo surengęs neeilinę atestaciją.

Staiga jo mintys nuklysta į darbą. Pastaruoju metu, gydydamas pacientams dantis, jaučia drebančias rankas. Nebėra tikras dėl savo veiksmų, būna išsiblaškęs, padėjęja nepatikliai žiūri, o pasibaigus darbui atsargiai paklausia, ar viskas gerai. Jį erzina jos globėjiškas tonas. Gali būti, kad kiekvieną rytą prie kavos puodelio ji varto raminančių frazių katalogą ir ieško, ką pasakyti.

Mama net išsižiojo, kai Darius pareiškė, kad nori būti odontologu. Jos veido išraiška buvo panaši į padėjęjos, pastebėjusios aki-vaizdžią klaidą. Palingavo galva ir nušlėpėjo į virtuvę atsigerti. Po to ji nepasakė nė žodžio. Gal nedrįso – lemiama šuoliui, jos supratimu, sūnus užsisakė didžiausią įmanomą peršokti aukštį.

Savo pasirinkimo jis pati negali logiškai paaiškinti. Aplinkybės taip susiklostė – kito paaiškinimo neranda. Darius nebijojo odontologo kėdės ir niekada neužsimerkdavo. Bet vieną dieną ėmė staugti iš skausmo. Odontologė prašė pakentėti. Jis kaskart sugriebdavo jos ranką ir kaskart atleisdavo, bet paskutinį kartą atsitiko nesuprantamas dalykas – ranka užsirakino ir tapo nevaldoma. Odontologė ėmė šaukti, daužė per ranką, per galvą, bet pirštai neklausė, mažai to, spaudė vis stipriau ir nedaug trūko, kad būtų sutraikiškė odontologės plaštaką. Ir tik tada, kai išgirdo maldavimą, pirštai atsileido. Dariaus pasirinkimas yra susijęs su noru gelbėti žmones nuo skausmo, bet kartu neapleidžia mintis, kad tąkart skausmas pažadino sadistinius polinkius. Bet paprasčiausias paaiškinimas, kuris pirmas ateina į galvą, – tiesiog nenorėjo būti muzikantu.

Ar nenoras būti muzikantu turėjo įtakos jo pasirinkimui? Ar jis teisingas? Tuo metu nebuvo tikras, kuo nori būti. Reikėjo labiau pažinti savuosius nenorus, bet jis pažino vieną. Tas nenoras peraugo į neapykantą. Baisus nenoras pūsti trimitą užmušė jo norus ir padarė abejingu bet kuriai profesijai, išskyrus gydytojo. Tačiau nusprendęs būti odontologu, jis nežinojo, kad turės užsiimti vadyba, marketingu, ekonomika, o, norėdamas išsilaikyti tam tikrame profesiniame lygmenyje, privalės dalyvauti seminaruose, sekti naujausias technologijas, turės atrodyti nepriekaištingai, eiti į pobūvius, bendrauti su valdžios atstovais ir šypotis.

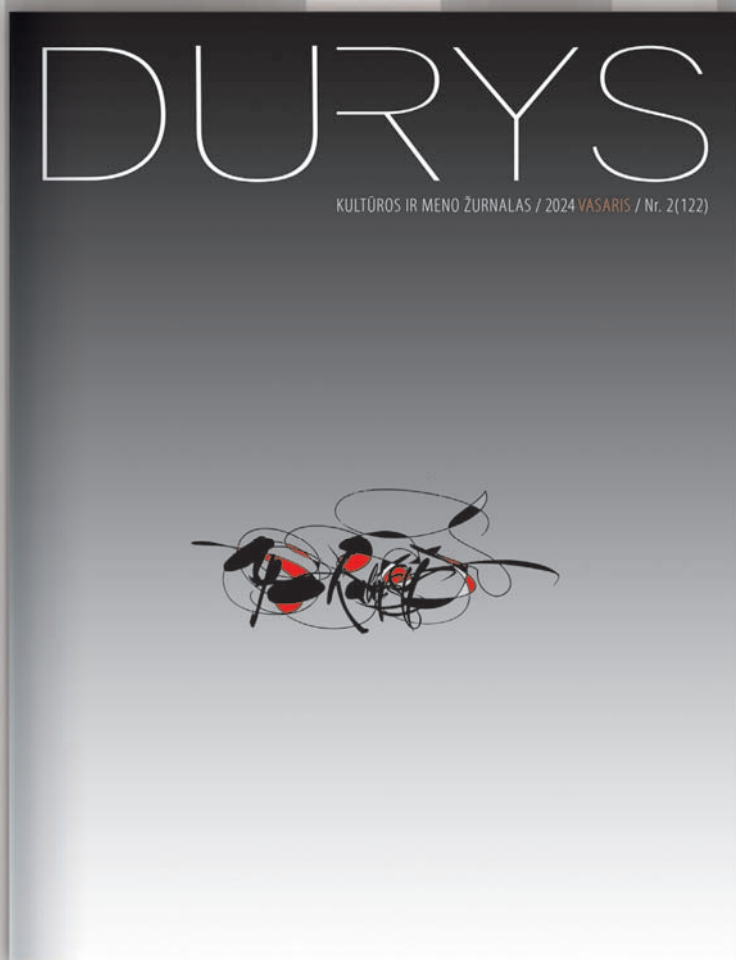
Vaikai privalo atmetinėti nenorus. Mantukas nuo šešerių ėmė lankyti krepšinių, po metų perėjo į futbolą, bet pamatęs per televizorių teniso rungtynes, užsimanė futbolą mesti. Darius nepasakė nė pusės žodžio, tik tuo metu pagalvojo, kaip Mantukas sureaguotų, jei jis pasiūlytų lankyti muzikos mokyklą. Niekas jam to nesiūlė, o apsilankymas muzikiniame teatre įspūdžio nepadarė. Žmona žino Dariaus vaikystės traumą, todėl nedrįso net užsiminti. Bet gal vieną dieną, atmetęs visus nenorus, sūnus iškilmingai pareiškė, kad nori būti muzikantu. Ar tada jis palinguos galva ir nueis tyliai į virtuvę kaip mama?

Barborai senesniai suėjo šešiolika. Ji nuo mažens atmetinėja visus pasiūlymus, tiesa, gal metus yra lankiusi dailės mokyklą. Ji daug skaito ir profesiją pasirinks iš knygų, sarkastiškai užsiminė Mildai prie vyno. Ji ramiai pažiūrėjo į Darius ir pasakė, kad knygoje aprašytas gyvenimas yra tikroviškas. Tik mums jis atrodo sutirštintas, nes aprašytose istorijose nutinkantys dalykai nėra kasdieniški. Geri rašytojai yra tarsi pranašai, kažkokiu būdu sugebantys numatyti ateitį, todėl galbūt dukra viena iš pirmųjų pasirinks ateities profesiją. Milda papasakojo apie žymų prancūzų rašytoją, kuris, jam gyvam esant, niekada nebuvo publikuotas ir savo paslėptuose raštuose paminėjo, kad praėjus keturiasdešimčiai metų po jo mirties raštus atras sūnėnas, metropoliteno mašinistas. Lygiai taip ir atsitiko, nors apie požeminį susisiekimą tuo metu nebuvo nė minties, o sūnėnas jo mirties dieną buvo tik ką gimęs.

– Dariau, einam miegoti. Tu snūduriuoj.

– Kur jis buvo juos paslėpęs?

Klaipėda

MĖNESINĮ KULTŪROS IR MENO ŽURNALĄ „DURYS“ GALIMA PRENUMERUOTI Į NAMUS

Perkant dienraščio „Klaipėda“ redakcijoje
vieno numerio kaina –

1,60 Eur

Prenumeruojant Lietuvos pašte
vieno numerio kaina –

3,36 Eur

Dienraščio „Klaipėda“ redakcijos adresas: Naujojo Sodo g. 1A, „K centras“, I aukštas.
Detalesnė informacija tel.: +370 46 397 713, +370 46 397 714.

ISSN 2351-5848

9 772351 584003